



„...máig minden vasár- és ünnepponon istentiszteletet tartanak a település mindkét templomában.”

► **Évfordulós megemlékezések egyházunk egyik legrégebbi gyülekezetében – 3. oldal**

„Ihász rámutatott a katolikus báró Baldácsy Antal példájára, aki harminc évvel korábban nyolcezer holdas birtokot hagyott a protestáns egyházakra. Hallgatóságának ekkor még nem volt tudomása arról, hogy a példakövetésben magát állította első helyre 1903-ban elkészített végrendeletével.”

► **Ihász Lajos emlékezete – 10. oldal**

„Azoknak az úgymond polgári vagy, ne adj' Isten, keresztény, konzervatív érzelmű embereknek, akik úgy szeretnének szórakozni vagy színházba elmenni, hogy ne sértsék meg őket a hitükben vagy érzelmeikben, nehéz dolguk van. Értük jött létre a kávéház...”

► **Oberfrank Pál vendégei voltunk – 11. oldal**

Mégis reménység ► 3. oldal  
Jégszívoblasztás MÖSZ-módra ► 4. oldal  
Nem csak amíg a készlet tart ► 4. oldal  
Teológia dióhéjban ► 9. oldal  
Környezetünk és az egészség ► 11. oldal  
ÚTTÁRS magyar evangéliumi lap + HÍD magazin

## SEMPER REFORMANDA



„A bűn az Írások értelmében nem egyedül a testi cselekedeteket jelenti, hanem minden dolgot, ami külső cselekedetekre unszol és buzdít, vagyis a szív mélyét, annak minden erejével együtt. Ezért bűnt cselekedni annyit tesz, hogy az ember mindenestül áldozatává lesz, és belesodródik. Mert nem külső cselekedetektől származik a bűn, hanem testestül-lelkestül rohan abba az ember. Az írás pedig főképpen a szívre tekint, ebből is minden bűn gyökerére és fő forrására, azaz a szív hitetlenségére. S amiképpen egyedül a hit igazít meg, és a Lélek ad kedvet ahhoz, hogy külsőleg jól cselekedjünk, úgy egyedül a hitetlenség vétke, hogy a testet külsőleg gonosz cselekedetekre serkenti, amint Ádámmal és Évával esett a paradicsomban (1Móz 3).”

► **Luther Márton: Előszó Szent Pálnak a rómaiakhoz írt leveléhez (Szita Szilvia fordítása)**



A fiatalabb generáció tagjait is várták múlt hét végén a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Misszió Otthonban. A családok számára szervezett adventi elcsendesedésen – többek között – koszorúkészítésre is mód nyílt. Felvételiükön az ifjú résztvevők mézeskalácskal-kóstolgatás közben láthatók – a címlapfotó kedvéért két gyertyával égő adventi koszorú előtt.

FOTO: HRIVNÁK ANDREA

## „Az Úr legyen veletek!”

### Konferencia a magyar tudomány ünnepén

► **Tudományos konferenciát tartottak november 26-án az Evangélikus Hittudományi Egyetemen (EHE) a magyar tudomány ünnepe alkalmából. A tanácskozás a Bibliát állította középpontba. Teológiai intézmény esetében e témaválasztás aligha meglepő, ám a résztvevők ezúttal – a Biblia évéhez kapcsolódóan – interdiszciplináris és interkonfessionális kitekintésben részesültek. A napot Karasszon Dezső orgonaestje zárta.**

„Az Úr legyen veletek!” – így kezdte megnyitóbeszédét Csepregi Zoltán, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora. Ez az ige (miként „az Úr kegyelme legyen veletek” változata is) az évszázadok folyamán forradalmasította az emberi kapcsolatokat: közös nevezőre hozta őket, átforgatta a közösségeket. Korszakok váltják egymást, mi pedig újra és újra felfedezzük a bibliai formulákat, és ez egyértelműen jelzi, hogy a Biblia mindig újnak hat, képes megújulni. S ezáltal újabb és újabb közösségeket is képes formálni...

Cserháti Márta, az EHE docense a bibliai közösségformálást az asztalközösségek szemszögéből ismertette. Egy kulturális antropológus, Mary Douglas szerint ha egy közösséget külső veszély fenyeget, mindig felerősödik a test védelme, szigorúbbá válnak például az étkezéssel kapcsolatos szokások s ezáltal a társadalom oltalmazása. Hiszen ami az étkezés során bekerül a testbe, veszélyeztetheti a közösséget is. Így hát nem csoda, ha különböző szakemberek kutatják, hogy milyen ételek kerülnek az asztalra a különböző kultúrákban, s kikkel szabad azokat elfogyasztani.

Hogy a szokások sorát gazdagítsuk, nem kell feltétlenül terepen kutatnunk, elég hozzá elolvasnunk a Bibliát.

► **Folytatás a 3. oldalon**

## 1948 ökumenikus emlékezete

Bátran nevezhette ünnepinek a Lágymányosi Ökumenikus Központban december 1-jén tartott közgyűlést a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT), hiszen ennek az amúgyi évenkénti eseménynek a keretében idén az Egyházak Világtanácsa (EVT) alapításának hatvanadik évfordulójáról is megemlékeztek. Doug Chial személyében a genfi központból érkezett vendég, az

EVT egyházi és ökumenikus kapcsolatok programjának vezetője köszöntötte a megjelenteket az évfordulós együttléten, amelyen – többek között – Gáncs Péter evangélikus és dr. Tóth Károly nyugalmazott református püspök tartott előadást. Az EVT 1948-as amszterdami, alakuló nagygyűlést Szabó Imréné és dr. Pósfay György idézte fel. (A két magyar „koronatanú” írásban küldte el személyes visszaemlékezését.)

A közgyűlés második részében Tarr Zoltán református zsinati tanácsos vázolta az ökumenikus tanács megújulásának hazai folyamatát, melyhez ezúttal is néhány konkrét javaslat igyekezett hozzájárulni. Így elfogadták például azt a javaslatot, hogy a szeptember utolsó és október első vasárnapja közötti időszakot teremtésvédelmi hétként ünnepeljük meg a gyülekezetekben. Az ülés harmadik, befejező részében hangzott el D. Szabó Imre elnöki és dr. Bóna Zoltán főtitkári jelentése, illetve a számvizsgálói tájékoztató. A tagegyházak delegátusai ezeket – az alapszabály néhány pontjának módosításával egyetemben – elfogadták.



Doug Chial és Bóna Zoltán

FOTO: BODA ZSUZSA

► **EvÉlet-infó**

## Új tisztségviselők iktatása a zsinaton

Emelkedett és ünnepélyes hangulat jellemezte az elmúlt pénteken megtartott zsinati ülészak délelőtti munkáját. A budapest-fasori evangélikus templomban – istentisztelet keretében – iktatta be Ittész János elnök-püspök a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) törvényhozó testületének újonnan megválasztott lelkési elnökét, dr. Korányi Andrászt (kézpüskön), majd az immár beiktatott lelkési elnök állította hivatalába dr. Székács Györgyöt, az MEE új országos ügyészét.

Ugyanekkor került sor az Ordass Lajos-díj átadására is. Az első alkalommal odaítélt kitüntetést Terray László Norvégiaiban élő evangélikus lelkész vehette át.

A vonatkozó szabályrendelet értelmében az országos presbitérium által alapított Ordass Lajos-díj „annak a felszentelt (aktív vagy nyugalomba vonult), feddhetetlen életű, magyar vagy külföldi lelkésznek adható, aki a magyar evangélikusságért kiemelkedően sokat tett”.

A kilencedik zsinati ülészak napirendjét természetesen a hagyományos helyszínen, a szomszédos gimnázium dísztermében tárgyalta a testület. Ennek összefoglalását olvasóink lapunk 3. oldalán találják; Terray László laudációját pedig következő számunkban közöljük.

► **LUKÁCS GABI felvétele**

## Szolgálati közlemény

(Olvasóink, előfizetőink figyelmébe!)

A naptári év utolsó negyedében rendre megszaporodnak a dokumentálásra érdemesíthető események, életjelt adnak magukról olyan gyülekezetek, intézmények is, amelyek máskor nem feltétlenül tartanak igényt a szélesebb nyilvánosságra. Voltaképp örvendetes hozadéka ez a programgazdagság az adventnek, csak hát az olvasó elsősorban ebben az időszakban sem hírekre, hanem „igazi olvasnivalókra”, lelki-szellemi táplálékra vágyakozik, talán még jobban, mint máskor. Igaz ugyan, hogy az egyházi lapokban többnyire még a címes hírek, tudósítások is hordozói közvetve az evangéliumnak, de a szerkesztő is tisztában van azzal, hogy például felettébb illetlen dolog „szolgálati közleménnyel” tolokodni az első oldal vezércikkének számára rendszeresített hasábjaira. Különösen akkor, ha már az alcimből gyanítható, hogy itt most valójában az esedékes lapáremelés bejelentése fog következni. Szolgálati közleményünknek szerencsére nem csak erről kell szólnia, s részben ez is oka, hogy ezúttal nem a kiadó igazgatója tesz eleget évenkénti kínos kötelességének.

Az immár világméretűnek mondható pénzügyi-gazdasági válság ismeretében azon mindenesetre feltehetően senki sem csodálkozik, hogy jövőre kiadónk is emelni kényyszerül hetilapunk árát. Ennek mértékéről azonban az Evangélikus Élet esetében – a kiadó igazgatójának, illetőleg az EvÉlet szerkesztőtöbízottságának álláspontját figyelembe véve – a Luther Kiadó igazgatótanácsa döntött. Eszerint 2009-ben az Evangélikus Élet példányonkénti ára bruttó 250 forint lesz.

S hogy miért a főszerkesztő vállalta magára e kellemetlen hír közlését? Nos, mert egy ízben már én magam emlékeztettem arra, hogy a hetilapunk olvasótáborának összetételét és olvasói megítélését felmérő kérdőívben egy ilyen kérdés is szerepelt: „Mégvenné-e (előfizetné-e) az Evangélikus Életet, ha példányonkénti ára elérné egy kiló kenyér (azaz kb. egy budapesti villamosjegy) árát?” E kérdésre akkor a válaszadók döntő többsége (88%-a) válaszolt igennel... Ne firtassuk, mennyibe került egy kiló kenyér 2003-ban, és mennyibe kerül ma. Csúpan rögzítsük kommentár nélkül a legkevésbé sem vigasztaló tény, hogy

tudniillik az EvÉlet ára ezt az összeget 2009-ben sem fogja elérni... (A részleteket lásd a 11. oldalon!)

Az olvasó ezzel együtt jól gondolja, hogy a lapáremelés mértéke valamelyest több, mint amennyit a külső körülmények legrosszabb alakulása indokolna. Ezt a csekély többletet azonban olvasóink remélhetőleg tényleges többletként, a bevételi oldalon is érzékelik majd.

Példának okáért januártól nagyobb betűmérettel kívánjuk megjelentetni lapunkat, hogy végre eleget tehesünk sok-sok olvasónk régi kívánalmának. Nyilvánvaló, hogy nagyobb méretű betűkből kevesebb szöveg fér el ugyanazon az oldalon. Magasabb előfizetési díj fejében ugyanakkor méltánytalan volna kevesebb olvasnivalóval szolgálnunk, ezért 2009-ben az Evangélikus Élet már 16 oldalon fog megjelenni! Ha az olvasnivaló nem lesz is több, a jelentős tipográfiai változásokat is igénylő reform jegyében az újság jóval színesebb lesz. Változatlan eladott példányszám és nagyjából változatlan kiadói ráfordítás mellett ugyanis a lap példányonkénti árának 250 forintra történő emelése egy további lépést is lehetővé tesz. Azt, hogy az Evangélikus Élet jövőre – testvérpapjainkhoz hasonlóan – színesben jelenjék meg...

Hogy mindez milyen kihívást jelent a lapot előállító szerkesztőség munkatársai számára, azt e helyütt talán nem ecsetelném. Ellenben – ama 2003-ban megjelent írásból idézve – „legyen szabad most inkább olvasóinkkal együtt hálát adnunk az Úrnak a terjedelembővítés lehetőségéért és reménykednünk abban, hogy sikerül úgy sáfárkodnunk az újságdalakkal, mint különleges »talentumokkal«. Hibátlan újságot ugyan továbbra sem ígérhetünk, és azt sem, hogy mindenki meglegedésére szolgál majd minden lapszám minden egyes cikke. Az azonban bizonyos, hogy mi változatlanul szolgáltra – ünnepi lapszámok készítésére – fogunk törekedni.”

Miként öt évvel ezelőtt, zárjuk most is köszönettel e „szolgálati jelentést”: köszönjük mindazoknak a hűségét, akik előfizetésük megújításával továbbra is bizalmat előlegeznek igyekezetünknek, és köszöntjük azokat is, akik új előfizetőként teszik ugyanezt.

► **T. PINTÉR KÁROLY főszerkesztő**



A BIBLIA ÉVE

## János első levele – testvériség

Az ógyházi hagyományok szerint ennek a levélnek is ugyanaz a János a szerzője, aki a negyedik evangéliumot írta. Ma sokan sokféle elmélettel kapcsolják össze a két művet, de annyi bizonyos, hogy az evangélium és az első levél szerzője vagy ugyanaz volt, vagy a két személy nagyon szoros lelki-szellemi kapcsolatban állhatott, hiszen számtalan közös megfogalmazás, hangsúly és motívum bukkan fel a két írásban.

Míg azonban az evangélium Jézus életéről és a hűség tanítványi köréről beszél, a levél mintha már időrendileg továbblépne: olyan helyzetet ábrázol, amelyben a keresztény közösség egy kis csoportja elszakad a többiekől, megtagadva a tanbeli és életközösséget az egykori testvérekkel. Az elszakadó „eretnek” csoportban sokan a korai keresztény gnózius képviselőit látják. János szerint ezek az „áldtestvérek” tagadták, hogy Jézus volt a testben megjelent Krisztus (tehát hogy Isten Fia valóságos ember volt, aki fizikai módon megszületett és meghalt), és – a jézusi szeretet parancsát megtagadva – gyűlölni kezdték egykori testvéreiket.

### Közülünk indultak el, de nem voltak közülünk valók

János evangéliumának és első levelének is fontos alaptétele a világosság és a sötétség megkülönböztetése. Isten volt az, aki a teremtés hajnalán megkülönböztette e kettőt egymástól. Jézus pedig már a világosság követeként érkezett a sötétségbe. Élettörténete, szenvedése és halála mind azt mutatja, hogy a sötétség nem tudta őt befogadni.

János levelében azok, akik Krisztust követik, a világosság gyermekei, olyan testvérek, akiket különleges szeretetkapcsolat fűz egymáshoz. „Ne csodálkozzatok, testvéreim, ha gyűlöl titeket a világ. Mi tudjuk, hogy átmennünk a halálból az életbe, mert szeretjük testvéreinket: aki nem szereti a testvérét, az a halálban van. Aki gyűlöl a testvérét, az embergyilkos; azt pedig tudjátok, hogy az embergyilkosnak nincs örök élete.” (1Jn 3,13–15)

Krisztus követőit azonos lelki „anyagból” gyúrták. Szeretetkapcsolatukat semmi sem szakíthatja szét, hiszen Isten mindent felülmúló szeretetén nyugszik. Ha mégis megszakadt, nyilvánvalóan soha nem is volt valódi testvériség: „Aki azt mondja, hogy a világosságban van, de gyűlöl a testvérét, az még mindig a sötétségben van.” (1Jn 2,9)

János első levele szívszorogató keresztény dokumentuma a szakítás fájdalma. Kísérlet annak az érthetetlen ténynek a feldolgozására, hogy miért hagy el valaki, akiről tudjuk, hogy szeretett, és akit mi is tisztá szívünkben szeretünk. János nem ismeri a „valami menet közben elromlott” sablonos megoldását. Az csupán ápolgatása, de valójában kényszerű arcucsapása a szép emlékeknek. Ő a másik oldal felől közelít: ami igazi, az örökre megmarad.

▶ Magyar Bibliatársulat



\* myLuther – www.myluther.hu  
A hit közös, a többi ráadás...

LAPUNK A  
VILÁGHÁLÓN:  
WWW.EVELET.HU

ADVENT 2. VASÁRNAPJA – Lk 13,6–9

# Gyümölcstermés Krisztusban

– Csak szemtel – mondta öreg barátom a körtefára mutatva.

Legyintett egy nagyot, és orra alatt valamit dűnyögött holmi hálátlan kutyáról, de nem hallottam tisztán. Aztán büszkén mutatta a gyönyörű, bőven termő diófáját, az udvar ékességét.

– Alig tudjuk megtörni az összes diót télen a mamával – ragyog a szeme.

Én azonban nem a büszke diótörést látom magam előtt, hanem a satnya körtefát, amelyről kimondattott az ítélet: „Csak szemtel.”

Alapigénk előtt Jézus a megtérés szükségességéről beszél. Szembeszáll azzal a vélekedéssel, hogy az a rossz, ami az embert éri, arányban áll a bűnösséggel. Minél bűnösebb, annál rosszabb dolgok érik, és minél tisztább, igazabb, annál szebb, kiegyensúlyozottabb az élete. Jézus azt mondja, hogy nem az az ítélet alapja, hogy jó vagy rossz életet él-e az ember, hanem az, hogy Istennel való kapcsolata olyan naponta szorongató igénnyé válik-e, amely egy földi életen áthúzódó folyamattá áll össze. Milyen szépen fogalmazza ezt meg Pál apostol a Galata-levélben! „Krisztussal együtt keresztre vagyok feszítve: többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem; azt az életet pedig, amit most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem.” (2,20)

A kapcsolat persze nem jelenti azt, hogy az ember ezzel megfellebbezhetet-

len tudójává válna Ura minden gondolatának, cselekedetének. Csak a maga módján, emberként vehet részt ebben a folyamatban.

Olyan ez, mint példázatunk fügefája, amely ott áll a maga szerénységében, gyümölcstelenségében, és körülötte beszélget a sorsáról a gazda és a vincel-lér. Rajta kívül történnek az események. Az ő feladata évről évre a gyümölcstermés. A problémát éppen ennek a hiánya jelenti. Már évek óta semmi látható jel, semmi eredmény. Foglalja a helyet. Noha nem díszfáról van szó, amelyet szépségéért ültettek, hanem gyümölcsfáról.

Persze mentséget lehet keresni számára a környezeti adottságokban: lehet emlegetni a viszontagságos időjárást, a nap melegét és a csapadék hiányát. Azt is el lehet mondani, hogy tulajdonképpen szép fa ez, és még árnyékot is ad a megfáradt embereknek. Mégis: a szőlőbe ültetett fügefának gyümölcsöt kell teremnie, ezért került oda, ezért van ott. A fügefának fűgét kell teremnie, mást nem is tehet.

Eszembe jut Bacso Péter A tanújának híres mondata „a narancsra való citromról”: „Kicsit sárga, kicsit savanyú, de a miénk.” Attól, hogy túlzott érzelmekkel vesszünk körül valamit, és el akarjuk hinni, hogy nem az, aminek látszik, még nem változik meg semmi.

A beszélgetés közben a fa nem érzé-

A VASÁRNAP IGÉJE



kelheti: éppen abban egyeztek meg mellette, hogy még egy évig mindent megtesznek érte, de ha ezután sem hoz gyümölcsöt, kivágják. Nem veheti észre, hogy ítélet előtt és kegyelem alatt él. Persze nem is az a dolga, hogy ezt mérege-se, és ennek alapján éljen, ennek alapján tekintsen a többiekre. Neki „csak” teremnie kellene. Ezért élhet ura gondoskodása alatt.

Nem szeretném a gondolkodásunkat megkönnyítendő behelyettesíteni a példázatot szereplőit Izráellel, Jeruzsálemmel, a hitelenné váló hívőkkel, a gyümölcstermésre képtelen kegyetlen kegyesekkel, a még kegyelmet kapó hitelennel és így tovább. Jézus példázata nekünk szól, mindannyiunknak, akik ítélet előtt és kegyelem alatt állunk.

Nem másokra kell gondolnunk, hanem magunkra, méghozzá úgy, azzal a leplezetlenséggel, amellyel Urunk előtt állunk. Jézus arra tanít bennünket, hogy a kapott feladatot csak vele szoros kapcsolatban élve teljesíthetjük. Kevés az emberi akarat, erő, tudás, vallásosság. Az emberi erőlködésből csak valami sápadt eredmény származhat.

Hiába keressük életünk gyümölcseit; amíg Krisztusra tekintünk, mind egyre mélyebben át fogjuk élni mulasztásainkat, hitelenségünket, bűneinket, és ezek egyre inkább meggyőznek a gyümölcstermésre való alkalmatlanságunkról. Jézus szavai szerint a „gyümölcstermés” tulajdonképpen az ő megismerése, elfogadása és befogadása lehet egyedül. Az Istennel való kapcsolat során teremhetnek gyümölcsök életünk fáján, amiből bizony mások fognak gazdagodni. Hitünk egyik alappillére ennek alázatos elfogadása. A kegyelmi idő még tart, Gazdánk megtesz értünk mindent. Ismerjük ezt fel, és éljünk vele!

Megdöbbenett öreg barátom véleménye a körtefájáról, mert azt sugallta, hogy a fa nemcsak alkalmatlan „feladta” elvégzésére, de még kárt is okoz, szemtel. Adja Isten, hogy emberségünkkel soha ne takarjuk el gondoskodó szeretetével elénk siető Urunk evangéliumát.

■ JOHANN GYULA

Imádkozunk! „Jövel, gyengék ereje! / Áldlak, üdvöm kütféje. / Jöjj, egyengesd te magad / Én szívemhez utadat! // Szállj hozzám, dicső Király. / Tőlem soha el ne válj, / Jöjj, tisztítsd meg szívemet, / Gyomláljad ki vétkeket! // Ó, élet Fejedelme, / Ha eljössz ítéltre, / Add, jobboldra juthassak, / Mint híved megállhassak! Amen. (EÉ 142,4–6)

## Oratio œcumenica

Mindenható Isten! Áldott légy, amiért megszántad a bűneivel megkötözött emberiséget, és tökéletes Szabadítót rendeltél számára szent Fiadban. Köszönjük, hogy az idők mélyében tett ígéreteidet betartottad, és beteljesítetted vígasztalásunkra és üdvösségünkre.

Áldunk, Úr Jézus Krisztus, hogy mennyei dicsőségéből köztünk jöttél, elhozta az eljövendő ország örömeit, szabadító szeretetteddel feloldottad a bűnök köteleit. Messiási voltodat isteni hatalmaddal bizonyítottad.

Urunk, aki meghallgatod azokat, akik szent Fiad nevében fordulnak hozzád, bátoríts, hogy kételkedés nélküli bizalommal tárhassuk eléd kéréseinket. Te jól látod, milyen utakon és milyen érzésekkel jövőnk most hozzád. Ismered gondolatainkat, kísértéseinket, örömeinket, kétségeinket. Erődért, szeretetedért, bocsánatodért jöttünk, hogy megerősödjünk ígéreteid által.

Tedd életünkben szent ígéret teremtő hatalommá, növelj hitünket az örök élet beszédével, és tedd készsé szívünket az irántad való engedelmisségre.

Istenünk! Te nem vársz tőlünk többet annál, mint amennyit tőled kaptunk. De méltán várod, hogy pazarló szeretetednek látható nyoma legyen az életünkben. Nekünk is fáj minden eltorzult mozdulatunk, szavunk, gondolatunk. Kegyelmed megújíthat bennünket is. Légy segítségünkre, hogy átragyogjon rajtunk tisztaságod, szentséged, szereteted. Késztsd vigyázásra és józanságra, hogy készek legyünk az előtted való számadásra.

Békességedet kérjük családunkra, otthonunkra, szereteteinkre. Segíts, hogy ajándékká, támasszá, rád mutató jellé legyünk egymás számára. Tekints kegyelmesen egyházunkra, gyülekezetünkre. Imádkozunk a hitben erőtlenné vált testvéreinkért, azokért, akik távol kerül-

tek tőled, azokért, akiket mi riasztottunk el türelmetlenül, szeretetlenül. Szentelked hordozza és segítse őket gyógyító közösségre találni. Könyörgünk minden megkeresztelt embertársunkért, hogy mindannyian megismerjék megváltásukat.

Fordulj irgalmaddal azokhoz, akik nehéz terheket hordanak, akiket betegség erőtlenné, akik földönfutók lettek mások önzése miatt, akik segítségre szorulnak, vagy magányosak. Hadd tapasztalják meg békességed erejét, gyógyító irgalmadat! Áldd meg a betegek mellett szolgálókat türelemmel, erővel, derűvel.

Köszönjük, hogy türelemmel várod sokak megtérését. Imádkozunk mindazokért, akik még nem ismernek téged, azokért, akik vágyakoznak szabadításodra. Mutasd meg nekik irgalmadat, hogy benned megtalálják az életet és a békességet. Jézus Krisztusért kérünk, hallgass meg imádságunkat. Ámen.

## Áldott az egek Ura!

ÉNEKKINCSTÁR



Eged Isten diczerünc,

Kevés olyan énekünk van, amelyet két dallamra is énekelhet a gyülekezet. Ilyen az *Áldott az egek Ura* kezdetű adventi korálunk (EÉ 142). A 17. századi költő, Heinrich Held versét ugyanis az *Evangélikus énekeskönyv* az ősi adventi himnusz hangjaira énekelte: *Jöjj, népek Megváltója* (EÉ 131). Egyik legértékesebb dallamunk azonban több szöveggel is szerepel, így hát félő, hogy elkopatjuk, s a karácsony előtti időben túl sokszor énekeljük. Ezért a *Gyülekezeti liturgikus könyv* (GyLK 804) visszanyúl ahhoz a dallamhoz, amely a reformáció hazájában elterjedt, és ehhez a szöveghez kötődik.

A dallam a 17. század közepén már ismert volt. Bár a szerzője ismeretlen, a származási helyét tudjuk: Frankfurt am Main. Ez a dallam a német és a korábbi magyar gyakorlatból sokak számára ismerős. De aki még nem találkozott vele, az is könnyen megbarátkozhat az egyszerű, világos szerkezettel, szép ívű melódiával. Érdemes megtanulni, érdemes használatba venni. Gazdagítja az adventi idő istentiszteleti életét.

Az ének szövege egyszerre hálaadás, tanúságtétel és imádság. E három egymásba fonódva adja az adventi hangulatot, mondanivalót és perspektívát.

„Áldott az egek Ura.” Nem vágyként, óhajként fogalmazzódik meg, nem azt

olvassuk, hogy „áldott legyen”. Ő áldott. Áldás forrása, áldás hordozója, áldás adója. Amikor áldását nyugtazzuk, az hálaadást jelent, a köszönet szavát, a dicséret hangját. Áldott, mert a világ gonoszsága közepette a bűnben születő és élő ember számára mégis üdvösséget készít.

Nem megsemmisíteni, hanem megmenteni, kiteljesíteni akarja az életet. Ez pedig elválaszthatatlan Jézus Krisztus eljövételétől, az első adventtől, a most várt aktuális adventtől és a végső eljövételétől. Áldatlan világunkban áldott az egek Ura, Isten, a mi mennyei Atyánk, aki áldást tervez, oszt és ígér. Erre pedig népe, gyermekei is áldással válaszolnak. Így kerül helyére a feje tetejére állt világ, s lesz áldáshányos életből áldott lét.

Az ének olyan szót ad szánkba, amelynek emberi viszonylatokban elgondolkodtató mélysége van. Ha ismer-

jük az emberi szó gyarlóságát, ha objektíven vizsgáljuk a környezetünkben felénk áradó szózuhatagot, ha őszintén gondoljuk végig kimondott szavainkat, akkor értjük meg igazán az ének szövegeinek súlyát: „Szent, igaz minden szava.” Isten nem csúsztat, nem üres fecsegéssel mondogat ki dolgokat, nem ígérget, nem szavahihetetlen. Szent, igaz minden szava. Énekünk nemcsak bejelenti ezt, hanem ki is fejt, amikor Isten ígéretének beteljesüléséről beszél. Szól arról, hogy a próféták által kihirdetett ígéret valóra vált, beteljesedett, hiszen Jézus Krisztus eljött a földre. Megszüle-

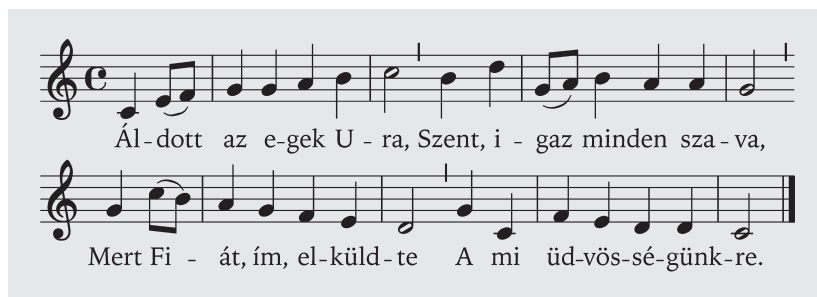
tett, megváltott, s újra „eljön ítélni élőket és holtakat”...

Az egek Ura, a hatalmas, a nagy, a király, a fejedelem – így beszél énekünk az Atyáról s az emberré lett Istentől, Jézus Krisztusról. S mellé odaállítja az egyes embert, engem, hogy érezzem az események nagyszerű voltát. A nagy lehajolt hozzám, a hatalmas velem foglalkozik, a dicső király kitart mellettem.

A kifejezések még adventi hangulatot hordoznak, de minden egyes mondatban ott van karácsony csodája s a folytatás: amit Isten elhatározott és megígért, azt valóra váltja. Megváltott életünk hiábavalóságából, görbe és rögzös útjainktól, tőle elszakadt életünk szörnyű következményeitől. Karácsonnyal a megváltás eseményének egyik csúcspontjára értünk, de folytatódik az ív a nagypénteki keresztben és a húsvéti üres síron át a végső nagy találkozásig, az ítélet – reménységünk szerint a kegyelmes ítélet – napjáig.

Isten szeretetéről ad hálát az adventi gyülekezet ebben az énekekben, Isten szeretetéről áradásáért és beteljesüléséért könyörög, hogy életünket az a boldog tudat és folyamatos adventi reménység hassa át, hogy Isten velünk van, egyengeti utunkat, és célba juttatja életünket.

■ HAFENSCHER KÁROLY



Ál-dott az e-gek U - ra, Szent, i - gaz minden sza - va,

Mert Fi - át, ím, el - küld - te A mi üd - vös - sé - günk - re.

## Konferencia a magyar tudomány ünnepén

◀ Folytatás az 1. oldalról

Pontos adatokat kapunk arról, hogy milyen asztalközösségekbe tömörült az Őszövetség zsidósága vagy az Újszövetség kereszténysége. Vajon mindazok, akik egy asztalhoz ültek le, hasonló identitásúak voltak-e? – tette fel a kérdést az előadó. Ezt akár jelen időben is megfogalmazhatjuk, és tovább boncolgathatjuk a bibliai kérdést: egyik leszünk-e az úrvacsorában? A választ azok is megtalálják a Szentírásban, akik nem hallhatták Csepregi Márta előadását.

Étkezési szokások után a keresztre feszítés népszokásai – egy néprajzkutató bizonyára így vezetné be az Eötvös Loránd Tudományegyetem docensének, Dér Katalinnak a témáját. Az előadó a cruciatu vallástörténeti összefüggéseit a Krisztus előtti római büntetőjognak, valamint Jézus keresztre feszítése körülményeinek a szemszögéből vizsgálta. A fejbefedés, felfüggesztés, megkorbácsolás, leköpés motívuma éppúgy fellelhető az egykori római büntetésben, az átokfához való kötözésben, mint több évszázaddal később, Jézus keresztre feszítésében, azzal a különbséggel, hogy Jézus korában a római katonák már

gépiesen hajtották végre az egykori szokás-elemek, amelyeknek a jelentése elhomályosult, de a cselekvés szintjén megmaradtak.

Előadásában Dér Katalin tulajdonképpen egy munkahipotézist vázolt, a nagylélegzetű kutatás még hátravan, az elhangzottak azonban kérdéseket fogalmaztak meg az egyéb szakágak kutatói számára is. Vajon a magyar népszokásban is fellelhető jelképes korbácsolások vagy a leköpés mint baj- és rontáselhárító bibliai eredetű lehet-e? A gépiesen elvégzett szokásoknak vajon mennyire tudjuk még a „morzsányi” jelentését?

A konferencia további részében Őze Sándortól, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docensétől a résztvevők megtudták, hogy milyen volt a Balassi Bálint korabeli végvári katonák apokalipszistudata, Hausmann Jutta egyetemi tanártól (EHE) pedig hogy miként hat az irodalomtudomány a Biblia exegézisére, milyen kommunikáció alakulhat ki a bibliai szöveg és az olvasó, illetve ezen keresztül az olvasó és Isten között.

Vári György egyetemi adjunktus (Pannon Egyetem) a teológiai hermeneutika felől közelített az irodalmihoz, előadását könyvismertetésekkel, rengeteg példával és anekdo-

tákkal téve élvezetesebbé. Végül – de nem utolsósorban – Hima Gabriella, a Károli Gáspár Református Egyetem professzora Goethe Faustjának bibliai pretextusait, Faust jóbi vonásait elemzte olyan sikerrel, hogy néhány teológiai hallgató megjegyezte: most már vonzóvá vált számukra Goethe műve...

A konferencia keretén belül emlékezett meg D. Keveházi László nyugalmazott evangélikus lelkész, egyháztörténész a százhuszonöt éve született Deák Jánosról, arról az őszövetségi professzorról, akinek életében a Biblia mindig a középpontban volt. Életével és munkásságával egyaránt az igét szolgálta.

Reuss András, az EHE professzora Urbán Ernőre (1908–1943) emlékezett, bemutatva azt a CD-t, amelyen a korán elhunyt lelkész teológiai írásai jelentek meg. A lemez kiadását az örökösök támogatták, az ebből befolyt bevétel pedig a Solyom Jenő Alapítvány céljait szolgálja.

A rendezvény első részében a teológiai hallgatók – Finta Gergely vezetésével – éneken is idézték a Bibliát. Héber, latin és magyar művekkel éreztették, hogy „az Úr kegyelmessége velünk van”.

■ VERES-EMESE GYÖNGYVÉR

## Zsinat: új koncepció székházügyben

Egy évvel csúszik a szolidaritási alap bevezetése

Az idei év utolsó zsinati ülészakát ismét egynaposra tervezték, annak ellenére, hogy több nagyon fontos – ráadásul komoly indulatokat is kavará – témában kellett a zsinati tagoknak vitát folytatniuk, majd dönteniük. Legelőször is azonban választásokra került sor. A testület a zsinat lelkészi elnökévé választotta dr. Korányi Andrást, országos ügyesszé dr. Székács Györgyöt, az ifjúsági és gyermekbizottság elnökének pedig Smidélus Gábert.

A délelőtti istentisztelet okozta emelkedett hangulat egy pillanat alatt tovatűnt, amikor a – korábbi döntés értelmében 2009. január elsején életbe lépő – szolidaritási törvény tárgyalására került a sor. Nem kevesebb mint kilenc beadvány érkezett e témakörben a zsinathoz azt kérve, hogy január elsején még ne lépjen életbe ez a törvény, hanem további vizsgálódások és hatástanulmányok tisztázzák az időközben megfogalmazódott agályokat, kérdéseket.

Felerősítette az elhalasztás szándékát, és megfontolásra intett a

Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének (PSZÁF) az állásfoglalása is, amelyet egyházunk kért a felügyeletről. Az állásfoglalás a törvény célját jogosnak tartotta, de úgy vélte, hogy más jogi keretek között kellene ezzel a kérdéssel foglalkozni. Időközben elkészült egy konkrét határidőket tartalmazó meneterv, amelyhez igazodva a még vitás kérdések mindenki számára megnyugtató módon tisztázhatók lennének. Végül a zsinat ezeket a szempontokat figyelembe véve úgy döntött, hogy korábbi határozatát visszavonja, és a menetertvet követve a törvényt csak 2010. január elsején lépteti hatályba.

Törvénymódosításokkal folytatta ezután munkáját a grémium. A tagok döntöttek arról, hogy az Evangelikus Országos Gyűjtőmenny önálló egyházi jogi személységét megszüntetik, és működését a továbbiakban országos szabályrendeletben rögzítik. Határozat arról is, hogy az Országos Irodában az álláshelyek létesítésének és betöltésének joga a munkáltatói jogokat gyakorló or-

szágos irodaigazgatóé legyen. Két kivétel van ez alól, mégpedig az országos irodaigazgató-helyettes és az osztályvezetők jogviszonyának létesítése. Elfogadták azt a törvénymódosítást, hogy az országos ügyész tanácskozási joggal vehessen részt az országos presbitérium munkájában. Döntés született a Luther Otthon Szakkollégium megalapításáról, majd zárt ülésen meghallgatták a tényfeltárá bizottságnak a mostani zsinati ülészakra elkészített alapos tanulmányát.

A kilencedik ülészak utolsó napirendi pontja megint egy régóta húzódo ügyre szeretett volna pontot tenni, nevezetesen az Üllői úti székházra. Amint annak idején lapunkban is hírül adtuk, a zsinat tavaly már döntött a székház kérdésében, ám időközben olyan új fejlemények voltak, amelyek indokolták tették, hogy a testület újból tárgyaljon a központi irodaház elhelyezéséről.

Öt lehetséges megoldási javaslatot dolgoztak ki a szakemberek. Közülük kettő élvezett olyan támogatást, hogy érdemi megfon-

tolásra méltónak bizonyult. Ezek közül aztán a következő kapott döntő támogatást: az Üllői út 24. és a Szentkirályi utca 51. alatti ingatlan tulajdonjogának megtartása mellett a Szentkirályi utcai szárnyat teljesen felújítanak, az Üllői út pedig elbontanak. Utóbbi helyén bérirodaház épülne. Ebben az esetben itt maradna az Országos Iroda, a levéltár és a könyvtár, és továbbra is itt működne a józsefvárosi gyülekezet, mégpedig az ingatlan teljes felújítása és funkcionális átalakítása mellett. A szolgálati lakások és a szociális otthon viszont elköltöznének, ezek kiváltásáról az egyház megfelelő módon gondoskodik.

Az Üllői úti szárny elbontása után a helyén új épület húznák fel, amelynek két szintjét egyházunk venné igénybe, míg a további fennmaradó négy szintet, illetve a tetőteret bérbé adná. E variációnak majdnem egyhangú elfogadása után a zsinat a székház ügyében hozott korábbi határozatát visszavonta, így biztosítva zöld utat ennek az új koncepciónak.

■ KISS MIKLÓS

## Áll az Úristen temploma

Ünnepségsorozat egyházunk egyik legrégebbi gyülekezetében

► A helyi általános iskolában kezdődött és az evangélikus templomban folytatódott november 29-én, szombaton az az ünnepségsorozat, melyen a száki gyülekezet fennállásának negy-századik, valamint temploma fennállásának százhatvanadik évfordulójáról emlékezett meg. Az oktatási intézmény aulájában Szarka István esperes bibliai történeti vándorkiállítás nyitott meg, majd D. Keveházi László nyugalmazott egyháztörténész Áll az Úristen temploma címmel tartott előadást a ma már két gyülekezetet, illetve a vértesszathelyi filiát magában foglaló egyházközösség múltjáról. Az ünnepi istentiszteleten ígért hirdető püspök, Ittész János a templomban felszentelte a megújult orgonát, és megáldotta az 1910 és 1953 között ott szolgáló Magyar Géza lelkész emléktábláját.

A Vértesszathelytől északnyugatra, a tatai medence peremén fekszik Komárom megye leg-hosszabb települése, Szákszend. A középkortól kezdve Szák és Szend két önálló falu volt, bár történelmük minden korban összefonódott. A fennmaradt írásos emlékek tanúsága szerint itt él hazánk egyik legrégebbi evangélikus gyülekezete. Már 1608-tól kezdve szinte folyamatos a parókus lelkészek névsora.



A SZERZŐ FELVÉTELE

A két falut a 17. században mint társgyülekezetet említik, sőt Szákszendet később artikuláris gyülekezetként jegyezték. A jelenlegi templom 1848-ban épült, és Habubner Máté püspök szentelte fel.

Közigazgatásilag 1970-ben egyesült a két falu, majd véglegesen 1984-ben olvadt egy közösséggé Szákszend néven. A két gyülekezet 1980-ban társult, akkor, amikor az utolsó, helyben lakó

száki lelkész (Csonka Albert) nyugdíjba vonult. Ugyanakkor máig minden vasár- és ünnepnapon istentiszteletet tartanak a település mindkét templomában.

Az évfordulós istentiszteletet követő ünnepi közgyűlésen Csonkáné Szabó Magda helyi lelkész elmondta, hogy 1881-ben épített orgonájuk felújításáról még 2001-ben hoztak határozatot. Egy évvel később dr. Kormos Gyula egyetemi adjunktus, orgonakutató készített tervet a felújítás menetéről, és közbenjárására a hangszert műemlékké nyilvánították... Az idei esztendőre végre megújult orgonát dr. Finta Gergely orgonaművész szolgáltatta meg és mutatta be az ünneplő híveknek. (A gyülekezetben egyébként a felügyelő, Valkó Jenő végzi a kántortól szolgálatot.) A közel nyolcmillió forintos beruházás költségeihez a Nemzeti Kulturális Alap kétféle, az országos egyház 3,8 millió, az önkormányzat pedig egymillió forinttal járult hozzá. A hiányzó több mint egymillió forintot a hívek adománya fedezte.

Emléktáblájának felavatása után a negyvenhárom éven keresztül Szákszenden szolgáló lelképásztorra, Magyar Gézára a vasi esperes, Rostáné Piri Magda emlékezett. A család és a leszármazottak nevében Magyar László nyugalmazott lelkész mondott köszönetet, aki – édesapja nyomdokában – 1963 és 1977 között szolgált Szenden.

■ MENYES GYULA

## Mégis reménység

A reménységről szeretnék írni most. De így talán nem pontos, hogy szeretnék. Hiszen manapság reménységről írni, szólni, tanúskodni – emberiség szövege – egészen kudarcszerűnek tűnő vállalkozás. Eleve kudarcra ítélt kísérletnek tűnik. Ezért jobb, és helyzetemet pontosabban mutatja, ha így fogalmazok: most a reménységről kell írnom!

Nem sokat, csak néhány mondatot. Azt és annyit, amennyit még az is elolvashat, akit éppen reménytelenség gyötör. Talán az is szán rá néhány percet, aki éppen most szembesül azzal, hogy gondjait nem tudja letenni, sőt egyre nyomasztóbbak. Talán még az is meghallgat, aki mindeddig úgy vélekedett, hogy csak akkor érné meg elkötelezett kereszténynek lenni, ha ez már rövid távon is jó befektetésnek bizonyulna, és egyértelmű – akár még forintosítható – haszonnal is járna. Ezt hogyan is ígérhetném meg? Nem is teszem.

De tanúságot teszhet arról, hogy létezik az a mégis reménység, amelyet – éppen azért, mert nem az éppen aktuális élethelyzetünkön, hanem Istennek ránk és az egész teremtett világra vonatkozó tervain tájékozódik – a körülmények hatalma nem tehet tönkre, nem helyezhet ha-

tályon kívülre. Ez nem titkosított kormányprogram! Ez Isten Jézus Krisztusban kijelentett, világáig kürtölt válságkezelő programja! A megoldás.

A Krisztus-hívők reménységben élő emberek. Reménységünk alapja Jézus Krisztus Urunk ígérete, amelyet tanítványainak adott: „... ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellett veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is.” (Jn 14,3) Ez a reménységünk valljuk meg a keresztények közös hitvallásában is: hisszük, hogy Jézus Krisztus „újra eljön dicsőségben ítélni élőket és holtakat, és uralmának nem lesz vége”. Akik szeretik őt, azok rá hagyatkozó alázattal, de a vele való örök és teljes közösségre vágyódó szívvel mondják az Úrtól tanult imádságban: „Jöjjön el a te országod!”

Az ő szava oszlatja el szívünkben a halál és az utolsó ítélet félelmét is. Az egyház ezért az adventi időben nemcsak arra emlékezik, és nemcsak azért ad hálát az Úristennek, hogy szent Fiában, Jézus Krisztusban egykor eljött közénk, hanem arra is hangsúlyosan készül, hogy a mindenható Isten teljességre viszi a megváltás művét. Új eget és új földet terem, ahol láthatjuk, amit ma még hinnünk kell, és tapasztaljuk, amit ma még re-

ÉGTÁJOLÓ



menységünk tárgya. Ezért biztatom advent 2. vasárnapjának táján Jézus Krisztus Urunk vigasztaló, reménységet ébresztő szavával a kedves olvasókat: „... egyenesedjétek fel, és emeljétek fel a fejéteket, mert közeledik a megváltásotok.” (Lk 21,28)

Szükségünk is van a biztatásra. Mert „kintről és bentről” egyaránt kísértések törnek ránk. Próbára tesz bennünket – mint az első keresztény nemzedékeket is – az, hogy „csüfolódók támadnak, akik mindenből gúnyt űznek, akik saját kívánságaik szerint élnek, és ezt kérdezzétek: »Hol van az ő eljövételének ígérete? Mert mióta az atyák elhunytak, minden úgy maradt, amint a teremtés kezdetétől fogva van.«” (2Pt 3,3–4) Sőt olykor belülről, szívünkbelől is előkúszik a kísértés, és ugyanezt a kérdést teszi fel.

Napról napra annyi minden történik velünk, körülöttünk és az egész világban, ami miatt nyugtalanul – Istennel

perlekedve – kérdezzük: miért tűri el mindezt? Miért nem vet már véget a bűn emberi életet nyomorító hatalmának? Miért nem tesz már végre rendet? Miért nem mutatja meg végre, hogy ki az Úr a házbán? Miért nem teljesíti már végre azt, ami még ígéreteiből hátravan? És tapasztaljuk, hogy ez a belülről támadó kétség, bizonytalanság mindig veszedelmesebb ellenfél, mintha „csak” mások kérdőjelezik meg vagy gúnyolják ki hitünket, reménységünket.

Milyen jó, hogy nem vagyunk egyedül kétségeinkkel! Velünk van igéjével, hűséges szeretetével Jézus Urunk, aki egyházában – a bűnbocsánatot nyert bűnösök közösségében – testvéreket is ad mellénk. S amikor testvéreink számot adnak a bennük élő reménységről – talán úgy, hogy maguk sem tudják –, hitünk, reménységünk erősítői lesznek. Ezért vannak fokozott veszélynek kitéve azok, akik azt gondolják, hogy nincs szükségük az egyház közösségére. Emiatt sem igaz az, hogy a kereszténység, a vallás magánügy. A hit mindig közügy, pontosabban közösségi ügy. Ugyanis a személyes Krisztus-hit mindig belevon az egyház közösségébe is.

És miközben sóvárgó reménységgel

várjuk Jézus Krisztus Urunk visszajövetelét, él bennünk az a reménység is, hogy amíg „eljövételének ígérete” nem teljesedik, még sokan meghallják az örömhírt, és megismerik Isten szeretetét. Mert mi más is lenne az oka, hogy a mindenható Isten türelmes, és nem hozta még el az utolsó adventet? A benne bízók hitét, reménységét megőrzi, átveteti őket a hit harcain. De mi lenne azokkal, akik egy nem hallottak róla, vagy ha hallottak is, de megkeményítették és bezárták előtte szívüket? Óértük kell a Krisztus-hívőknek türelemmel lenniük. Óértük és nekik is számot kell adnunk a bennünk élő reménységről, mert az Úr „nem azt akarja, hogy némelyek elveszenek, hanem azt, hogy mindenki megtérjen” (2Pt 3,9).



Ittész János püspök  
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

## Olvasszuk fel Magyarország legnagyobb jég szívét!

Első ízben adott át díjat az „önzetlen szolgálatért” az ökumenikus segélyszervezet

► „Olvasszuk fel Magyarország legnagyobb jég szívét!” – ennek a mottónak a jegyében indult útjára november 27-én, immáron 13. alkalommal Magyarország legnagyobb pénzadománygyűjtő akciója, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet (MÖSZ) felhívása. Mint minden évben, idén is az advent előtti utolsó csütörtökön rendezték meg az ünnepélyes megnyitót, ezúttal azonban több szempontból is rendhagyó formában. 2008-ban először fordult elő ugyanis, hogy az eseménynek egy nyitott helyszín, méghozzá a városlegitim műjéggal adott otthont.

Az újítás alapötletét a mottóban is olvasható jég szív szolgált. A gyűjtést már évek óta fémjelző törött mézeskalács szív mellett ugyanis idén a segélyszervezet felkérésére az IceLine Kft. egy valódi jégből kifaragott szívet készített, melynek jelképes felolvasztása – a rászoruló iránti felelősségvállalás, a szolidaritás és összefogás érdekében a szívek felmelegítése – a segélyszervezet elsődleges célja idén.

És ha már műjéggal, akkor természetesen a korcsolyázás sem maradhatott el: délelőtt tíz órától a szervezet két jószolgálati nagykövete, dr. Lévai Anikó és Kovács Kóka István, valamint a Sylvester János Protestáns Gimnáziumból érkezett önkéntes diákok invitáltak korcsolyázni a szervezet társintézményeiből érkező hátrányos helyzetű gyerekek.

A sajtótájékoztatót Lehel László evangélikus lelkész, a MÖSZ igazgatója nyitotta meg ünnepélyesen az adománygyűjtést. A „jég szív felolvasztására” kért minden lakost, hiszen elmondása szerint a felebaráti szeretet csodákra képes, s általa segíthetünk leginkább azon embertársainkon, akiknek több lelkiőre van szükségük a mindennapok túléléséhez.

Szavai után Kovács Kóka István és felesége gyermek segítők – akik a segélyszervezetnek a családok számára fenntartott átmeneti otthonaiból érkeztek – egy fák-

ország kétszáz legnagyobb Mol-töltőállomásán találhatók meg a MÖSZ csekkes felhívólevelei.

Egy újabb rendhagyó esemény következett ezután: a segélyszervezet által hagyományteremtő szándékkal alapított, Az önzetlen szolgálatért nevet viselő emlékdíjat adták át Lévai Anikónak. A nagykövet asszony több mint tíz éve segíti felelős helytállásával, kitartásával, hűségével és közvetlen, kreatív személyiségével a MÖSZ munkáját. Ezért vehette át Lehel Lászlótól és Szent-Iványi Ilonától, a szervezet felügyelőbizottságának elnökétől a Boldizsár Zsuzsa iparművész által készített kerámiát. Az alkotás két kéz összefonódásával szimbolizálja azt az összefogást és gondoskodást, melyet a nagykövet asszony és a segélyszervezet együttműködése képvisel, és amely a szervezet és a rászoruló közötti kapcsolat jelképe is egyben.

A kitüntetést megköszönve Lévai Anikó elmondta többek között, hogy első sorban nem a saját érdemének tudja be segítő munkájának eredményességét, hanem egy nagyobb közösségnek, az adományozóknak, akiknek a segítségével az ő segítő szándéka szándék maradna csupán. Emellett a szervezettel való további közös munka mellett kötelezte el magát, hiszen egy ilyen kapcsolat akkor gyümölcsöző, ha hosszú távra szól.

Míg a MÖSZ átmeneti otthonaiból – Szolnokról és Miskolcra – érkezett gyerekek önfeledten forró teáztak, mézeskalács szívet majszoltak, vagy az önkéntes diákokkal karöltve továbbra is korcsolyáztak a jéggal, a sajtótájékoztató fogadással zárult a kitüntetett tiszteletére. A műjéggal kávézójában dr. Bölskei Gusztáv püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke pohárköszöntőjében méltatta Lévai Anikó tevékenységét.

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet adventi adománygyűjtő akcióját idén is több hazai híresség támogatja: Keresztes Ildikó énekesnő, Hűvösvölgyi Ildikó színművésznő és Besenyey Péter műrepülő-világbajnok.

A segélyszervezet advent első vasárnapjától december 31-ig várja az adomá-

## Nem csak amíg a készlet tart

Püspökök és teológusok a Biblia évről

► Végéhez közeledik a Biblia éve 2008 elnevezésű ökumenikus programsorozat és médiakampány; ez azonban nem jelenti azt, hogy a Szentírás üzenete máskor kevésbé lenne aktuális, mint idén. Ez a gondolat akár a mottója is lehetett volna annak a pódiumbeszélgetésnek, amelyet a Szegei Református Egyetemi Lelkészség szervezésében a Szegei Közeleti Kávéház novemberi programjának keretében rendeztek meg Sokarcú Biblia – Kerekasztal-beszélgetés a Biblia évének tapasztalatairól címmel. A négy felekezet képviselőjének részvételével tartott disputára november 25-én a szegei Honvéd téri református templomban került sor. Részvevői a dr. Bölskei Gusztáv református püspököt képviselő Csoma Áron lelkész, a Magyarországi Református Egyház (MRE) szóvivője, Gáncs Péter evangélikus püspök, dr. Imrényi Tibor ortodox teológus és dr. Kiss-Rigó László római katolikus püspök voltak. A beszélgetést dr. Szalay István matematikus, volt egyházügyi államtitkár moderálta.

„Miért pont 2008?” – tette fel a kérdést Szalay István, remélve, hogy a felekezetek képviselői feltárják az évválasztás apropóját. Gáncs Péter őszintén rávágta: egyikük sem tudja igazán, miért ezt az évet jelölték ki. Egyszerűen szeretnék volna egy jól szervezett sajtókampánnyal megszólítani az embereket, hogy közelebb hozzák őket a Szentírás-hoz – a könyvek könyve olyan érték az egyházak kezében, amelyre fel kell hívni a figyelmet.

A Biblia népszerűsítését célzó médiakampánynak német nyelvterületen komoly hagyományai vannak; e példából sok ötletet merítettek. Kiss-Rigó László hozzátette: bár 2008-at Szent Pál évének hirdette meg a Vatikán, de amikor a Biblia évét elindították, még nem tudtak erről a kezdeményezésről. Csoma Áron nyomatékosan rámutatott, hogy a Biblia évét beharangozó sajtótájékoztató minden elképzelést felülmúló volt az érdeklődés, és a médiamunkások tömege is jelezte: a magyar társadalomban időszerű volt ez a kampány.

Gáncs Péter egy korrekciót is „végrehajtott”, a kezdeményezést népszerűsítő óriásplakáton ugyanis csak a katolikus, az evangélikus és a református egyház neve szerepelt, azonban az ortodox és a kisebb protestáns egyházak (baptisták, metodisták, kiségyházak) révén jóval szélesebb háttérrel tudhat maga mögött az eseménysorozat. Csoma Áron a református felekezet részéről kötelesség-

nek érezte a Magyar Bibliatársulat központi szerepének és szervezőmunkájának kiemelését; a társulat külön honlapot is indított a Biblia-év programsorozatának követhetősége és tapasztalatainak összegyűjtése céljából.



Dr. Imrényi Tibor, Gáncs Péter, dr. Kiss-Rigó László és Csoma Áron

A médiakampány eredményességének kérdését boncolgatva a beszélgetés résztvevői egybehangozóan állították: nem lehet – de nem is kell – statisztikai adatokkal, egzakt mérésekkel kimutatni a Biblia évének eredményességét. Ez nem „amíg a készlet tart” jellegű kereskedelmi akció volt, a Szentírásnak nincs nagyobb aktualitása idén, mint bármikor máskor volt vagy lesz.

A tapasztalható eredményekről szólva Kiss-Rigó László elmondta: nagyon sok hívó, vallásos ember került közelebb a Bibliához. Gáncs Péter hozzátette, az

egyházon kívül élő emberek felé tett lépések tekinthető példának, hogy a kampánnyal együttműködve – politikai hovatartozástól függetlenül, esetenként baloldali – önkormányzatok a területükön lévő oktatási intézmények diákjainak Bibliát ajándékoztak. Az egyházak számára ugyanakkor óriási felelősség, hogy azt a Bibliát, amely most már sokkal inkább az emberek kezében van, mint egy évvel ezelőtt, megtanítsák jól olvasni.

„Hogyan olvasod?” A kerekasztal-beszélgetés alapkérdéséről szólva Imrényi Tibor rámutatott: a Bibliát jól olvasni elsősorban imádkozó lelkülettel és az „emmausi módszerrel” lehet. Az úton lévő emmausi tanítványok ugyanis még nem hívők és nem keresztények. Az emmausi út tapasztalatából kiindulva kell olvasnunk ma is a Bibliát, mert ezen az úton válnak az emmausi tanítványok

Krisztus-hívökké – csak a feltámadott Jézussal való találkozás világítja meg számunkra a Szentírás értelmét. Gáncs Péter ehhez kapcsolódva hozzátette: az emmausi az egyetlen ma hitelesen használható missziói modell; Krisztus nem a templomokban várja a híveket, hanem kint van az úton, és együtt járja az utat a csalódottakkal és keresőkkel. Ma Magyarországon ez különösen aktuális, mert egyre többen vannak ilyen helyzetben, és számukra sok mondanivalójuk van az egyházaknak.

■ PETRI GÁBOR

## Egy szimbolista látomásai

Ferdinand Hodler életmű-kiállítása a Szépművészeti Múzeumban

Ferdinand Hodler neve evangélikus szempontból a hannoveri városán látható történelmi tablóképe miatt jelentős. Ő volt az a művész, aki Hannover történetének egyik legemlékezetesebb pillanatát megörökítette. 1533-ban a város patricius származású, konzervatív városatyái nem akarták felvenni az evangélikus hitet. Erre a szóvivő a piactéren felszólította a polgárokat, hogy tegyék fel a kezüket azok, akik szeretnének evangélikusok lenni. Olyan sokan tettek fel a kezüket, hogy a tanácsnak meg kellett hajolnia az akaratok előtt, és a tanácsosok ezután elhagyták a várost. A képnek, mely ezt az eseményt hivatott ábrázolni, Hodler az *Egytértés* címet adta.

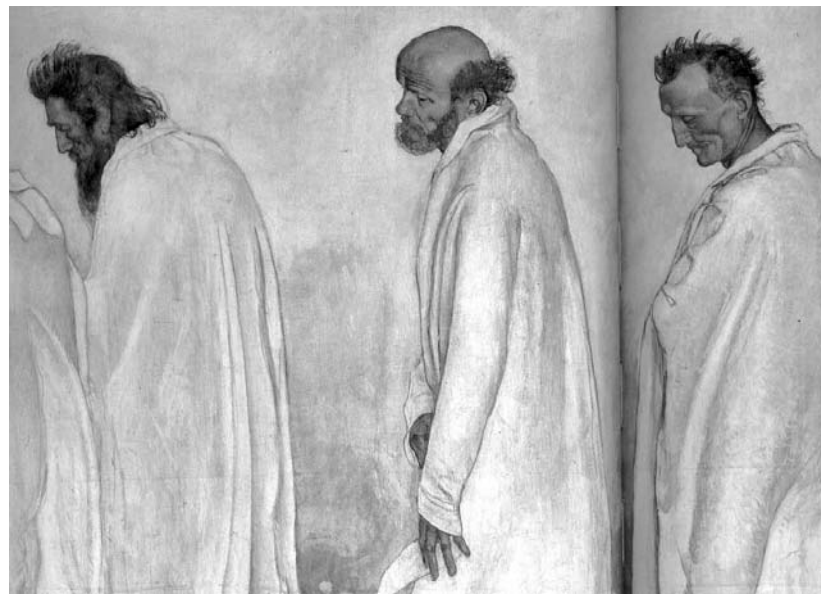
A szimbolista művész szinte egész életművét felvonultató kiállítás egyébként azért is különleges élmény, mert Hodlernél művészet és személyes sors jól követhetően fonódik egybe, vagy hat egymásra.

Ahogy időrendben halad az ember, és veszi szemügyre az egymást követő képeket, egészen közelivé válnak számára a Hodler életét meghatározó események. Különösen megrendítőek a feleségének, Valentine Godé-Darelnek a betegségével, haldoklásával és végül elhunytával szembesítő alkotások.

A paralellizmusok Hodler specialitásai. Ezek közül érdemes megemlíteni az *Eurythmia* című képét, melyen öt férfi halad egy köves, avarral borított úton. Az öt figura mind ugyanazt az elmúlásképzetet illusztrálja. Hodler a kép kapcsán így vall a halálról: „A halál úgy közelít hozzánk, hogy életünk minden egyes pillanata egy szép nyugodt mozdulat és egy azzal ellentétes

másik. Egész életünket ez tagolja, ez ad neki valami egészen másfajta ritmust. A halál gondolata roppant erővé válik, ha tudatában vagyunk mindennek... Csak meg kell nézni az *Eurythmiát!* A

mával – különösen is igaznak érezzük azt, hogy csak a gyászoló lehet igazán. És C. S. Lewis nyomán valahogy így fogalmazhatjuk meg ennek lényegét: e világi szenvedéseink és gyászunk talán az



férfiak, akik szembemennek a halállal: ők megértették, mit jelent szellemi erővé változtatni a halált.”

A gondolat elsőre talán túlzó. De hadd emlékeztessék arra, hogy a Lutherórsza kellős közepén egy fekete kereszt van, melyről Luther azt mondta: „A kereszt legyen fekete, mivel megöl, és kell, hogy fájjon is! De a szívet meghagyja saját színeiben. Mert a keresztre feszítettben való hit által élhet az igaz ember.”

Hodler festményeit szemlélve – akiknek sokszor kellett szembenéznie a halállal és szerettei elvesztésének fájdal-

a görbe tükör, melybe tekintve bepilanthatunk abba az országba, ahol nem lesz többé sem könnyhullatás, sem fájdalom.

■ RÉZ-NAGY ZOLTÁN

Egy szimbolista látomás – Ferdinand Hodler életmű-kiállítása. Szépművészeti Múzeum, Budapest XIV., Dózsa György út 41. Nyitva december 14-ig, keddtől vasárnapig 10 és 18 óra között, csütörtökön a Múzeum+ rendezvények keretében 22 óráig. További információk a [szepmuveszeti.hu/honlap](http://szepmuveszeti.hu/honlap) honlapon.



lyával valóban megolvastották a hatalmas jég szívét.

A folytatásban Molnár-Bánffy Kata, a Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (Mol) szponzorációs vezetője mondott néhány elismerő szót a Magyar Ökumenikus Segélyszervezetről. Kiemelte: sikeres együttműködésük elsődleges oka az, hogy értelmes, komoly, sokrétű munkát tudnak együtt végezni a szervezettel. Az idei adventi adománygyűjtés során az

nyokat, remélve, hogy együttes erővel sikerül megolvastani Magyarországot „legnagyobb jég szívét”.

Interneten a [www.segelyszervezet.hu](http://www.segelyszervezet.hu) és a [www.szereget.ehseg.hu](http://www.szereget.ehseg.hu) oldalon, míg postai csekken a 11705008-20464565-ös adományszámlaszámon lehet a támogatást eljuttatni a MÖSZ-höz. Csekkek megtalálhatók az ország kétszáz legnagyobb Mol-kútján.

■ KOVÁCS VERA

## Egykori amerikai ösztöndíjasok találkozója Budapesten

A hidegháború végén, az 1985–86-os tanévtől kezdve volt egyházunknak lehetősége arra, hogy ösztöndíjas tanulmányokra az Amerikai Egyesült Államokba küldjön lelkészeket és teológusokat. Az elmúlt huszonhárom évben közel harmincan tanulhattak teológiai szemináriumon Chicagóban, Columbusban, illetve másutt. Az egykori ösztöndíjasok november 25-én találkozóra gyűltek össze az északi kerületi püspöki hivatalban.

■ CZÖNDÖR ISTVÁN

TEOLÓGIA DIÓHÉJBAN

# Akikről az evangélisták csak a legszükségesebbeket közlik

■ BÓDI EMESE

A négy evangéliumban számos olyan személyről olvashatunk, akik fontos szerepet játszottak a történelemben, életük bizonyos szakaszában találkoztak Jézussal, azonban róluk az evangélisták csak annyit közölnek, amennyi a Jézusról szóló üzenet megértéséhez feltétlenül szükséges.

Ezekről a személyekről néhány ókori történetírő meglehetősen részletes beszámolót közöl. Ha Nagy Heródes királynak és családjának a sorsa érdekel bennünket, a nagy zsidó történetíróhoz, Josephus Flaviushoz kell fordulnunk.

A zsidó háború befejezésekor Krisztus után 70-ben a Római Birodalom hadserege Titusnak, a későbbi császárnak a vezetésével lerombolta Jeruzsálemet. E háború során Flavius római fogóságba került, s Rómába kísérte a győztes Titust. A Krisztus utáni kilencvenes években jelentette meg a birodalom fővárosában a népe történetéről szóló monumentális összefoglalóját *Zsidó régiségek* címmel. Jórészt az ő nyomán kívánom összefoglalni a Nagy Heródesről és családjáról való legfontosabb tudnivalókat.

A Krisztus előtti első század közepén a Római Birodalom hadserege elfoglalta Palesztinát, Kr. e. 40-ben így ülhetett a trónra bábkirályként Nagy Heródes. Nem volt igazi zsidó, hanem kevert vérű beduin, akinek ősei alig egy évszázada voltak körülmetélve. A zsarnok – Augustus római császár akaratából – egészen haláláig, harminchat éven keresztül birtokolhatta azokat a területeket, amelyek felett egykor Izrael egyik legnagyobb királya, Dávid uralkodott.

Heródes nagy építető volt, nevéhez fűződik az impozáns jeruzsálemi templom építése, és ő emeltette az Antonia várat is, amelyben a Jeruzsálemben állomásozó római helyőrség teljesített szolgálatot. A betlehemi gyermekmészárlás mellett Heródes számos más gaztettet is elkövetett; különböző asszonyoktól született fiai közül jó néhányat megöletett, és elkén szárad legkedvesebb feleségének halála is, akit miután megölt, keservesen megsíratott.

Heródes halála után Augustus úgy döntött, hogy a zsarnok életben maradt fiai között osztja fel az apa által birtokolt területet. Arkhelaosz kapta Júdeát, Samáriát és Idumeát, Fülöp kapta Trachonitis és Iturea tartományt. Ezek szomszédságában terült el Galilea, amelyet Heródes Antipás kapott.

Arkhelaosz ellen már trónra lépése előtt lázongtak a zsidók, végül Kr. u. 6-ban Augustus úgy döntött, hogy megfosztja hatalmától, és Gallia (a mai Franciaország) területére száműzi. Ettől kezdve Júdeát a római császárok által ki nevezett helytartók irányították. Ilyen helytartó volt Poncius Pilátus, akinek később Jézus perében és elítélésében volt meghatározó szerepe.

Nagy Heródes két fia, Fülöp és Heródes Antipás nem birtokolt királyi címet, csak mint negyedes fejedelmek gyakorolták az uralmat. A gyakorlatban – természetesen – Róma akarata érvényesült, Pilátus mint júdeai helytartó többször „rendet csinált” Heródes Antipás területén Galileában. Pilátus sejtette Antipásról, hogy a császár besúgója, így nem lehetett egészen nyugodt: hátha Galilea negyedes fejedelme jelentéseket küld róla Rómába.

Antipást komoly félelemmel töltötte el Keresztelő János fellépése és nyilvános működése. Részen azért rettegett tőle, mert a Keresztelő figyelmeztette, hogy nem folytathat házasságtörő viszonyt sógornőjével, Heródiással, hiszen testvére, Fülöp életben van. Antipás nem pusztán Heródiás kérésére fejeztette le a Keresztelőt, Josephus Flavius egy másik szempontot is megemlíti: tudniillik hogy a Keresztelőt hatalmas tömeg követte, és a negyedes fejedelem nem tudhatta, hogy ennek nyomán mikor tör ki egy nagyobb lázadás.

Heródes Antipás fényűző várost építtetett a Genezáreti-tó partján, amelyet hízelgésből a Római Birodalom második császáráról, Tiberiusról Tibériásznak nevezett el. A város egy temető helyén épült, ezért a hitű zsidók tisztátalannak tartották. Az evangélisták sem szólnak arról, hogy Jézus valaha felkereste volna. Fülöp negyedes fejedelem is építtetett egy várost Tibériásztól nem messze, ez lett a saját magáról elnevezett Cézarea

Filippi. Itt került sor Péter híres vallástételére (Mt 16,16).

Cézarea Filippit meg kell különböztetni a tengerparton épült Cézareától, amelyet még Nagy Heródes építtetett. Itt laktak a júdeai helytartók, a fővárosba, Jeruzsálembe csak különleges alkalmakkor mentek. Ilyenkor az Antonia vár szolgált szállásul számukra.

Az evangélisták közül egyedül Lukács számol be arról, hogy Jézus pere során Pilátus elküldte Jézust Heródes Antipáshoz, aki a húsvétra való tekintettel éppen Jeruzsálemben tartózkodott. Jézus, mivel galileai lakos volt, Antipás alattvalójának számított. A negyedes fejedelem minden üzenet nélkül küldte vissza Jézust Pilátushoz; az egymásra gyanakvó Antipás és Pilátus ezen a napon barátok lettek, összefogtak a „közös ellenség” ellen, a helytartónak alkalma volt egy gesztust tenni a negyedes fejedelem felé.

Történetünk minden szereplője idővel „bevezette küldetését”. Jézus küldetéséről az evangélisták tettek tanúságot, a többiek sorsa a történetírókra tartozik. Heródes Antipást a Római Birodalom harmadik császára, az örült Caligula Lugdunumban (a mai Lyon helyén állt város) száműzte; Heródiásnak becsületére legyen mondván, hogy a hatalomtól megfosztott száműzöttet elkísérte. Fülöp negyedes fejedelem a Krisztus utáni harmincas évek végen természetes halált halt.

Poncius Pilátus ellen folyton lázadottak a zsidók, jó néhányat közülük, akik Kr. u. 36-ban a Garizim hegyen gyűltek össze, a helytartó lemészároltatt. Pilátust kegyetlenségei miatt Tiberius császár Rómába rendelte, de már az új császár, Caligula száműzte őt Galliába. Caligula trónra ültette Nagy Heródes egyik unokáját, aki I. Heródes Agrippa néven lett bábkirály, őt a fia, II. Heródes Agrippa követte, de minden lényeges hatalom a római helytartók kezében volt.

A területen zajló folytonos lázongások a Krisztus utáni hatvanas évek közepén a zsidó háborúba torkollottak. A tragikus vég a jeruzsálemi templom lerombolásával és az egész főváros, Jeruzsálem elpusztításával következett be Kr. u. 70-ben. Róma diadala – legalábbis egy időre – teljes volt.

# HETI ÚTRAVALÓ

Egyenesedjétek fel, és emeljétek fel a fejéteket, mert közeledik a megváltásotok. (Lk 21,28)



Advent 2. hetében az Útmutató reggeli s heti igéi Jézus második eljövételére figyelmeztetnek. „Az Emberfia eljön az ő Atyjának dicsőségében, és megfizet mindenkinek az ő cselekedetei szerint.” (Mt 16,27; Lk) Mi két advent között élünk, (világ-) ítélet előtt, kegyelem alatt. Népe Megváltójaként jön el újra az Úr; várjuk, és „hirdessétek a népeknek, és mondjátok: íme, az Isten, a mi Üdvözítőnk eljő” (GyLk 709) Ő szól: „És akkor meglátják az Emberfiát eljönni a felhőben nagy hatalommal és dicsőséggel.” (Lk 21,27) Ezt az igét – Károli szerint: „...elkölzget a ti váltságotok” – Luther így érti: „Mi mást jelent ez, mint hogy téged, ki most az ördög foglya vagy, Krisztus megszabadít és magához visz? Mért félnél és rettegnél hát az ítélet jeleitől?” Naponta kérjük: „...jőjjön el a te országod...” (Mt 6,10) Ámde „tudjátok meg: közel van az Isten országa” (Lk 21,31) Jakab is békétúrra int: „Legyetek tehát ti is türellemmel, és erősítsétek meg a szíveteket, mert az Úr eljövele közel van.” (Jak 5,8) Legyetek állhatatosak mindvégig, és „kövessétek azokat, akik hit és türelem által öröklék az ígéretek” (Zsid 6,12) A Jelenések könyve szerint Krisztusunk visszajövele előtt hét levelet küldött gyülekezeteinek, és kettőben elítélte a nikolaiták tetteit s tanítását. De kik voltak ők? „Eretnek szekta az egyházon belül, melynek tagjai kiegyeztek a pogány társadalommal. Nyilván azt tanították, hogy a lelki szabadság elég alapot ad arra, hogy le-térjenek az útról, és bálványokat imádjának, és erkölcsstelenül éljenek.” (Magyarázatos Károli-biblia, 1829. o.) Jézus az út egyedül! Közös még a pergamoni és efesusi gyülekezetnek küldött „térj meg!” felszólítás s az „aki győz...” ígéret is (lásd Jel 2,16.17 és 5,7). Pál hiszi a test feltámadását: Isten színe előtt mennyei testben fogunk megjelenni, akár itt lakunk még, akár elköltözünk addigra az Úrhoz; s bátran valjia az ő ingyen kegyelméből való megigazulást. Ám „mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk a Krisztus ítélőszéke elé, hogy mindenki megkapja, amit megérdemel” (2Kor 5,10). És akik kedvesek neki, mert hisznek benne, ekkor megjutalmaztatnak, és Jézus „arany evangéliuma” (Jn 3,16) szerint nem vesznek el, hanem örök életük lesz. A nagytanács előtt tulajdonképpen két kérdést kapott az Úr Jézus: „Ha te vagy a Krisztus...” és „...te vagy az Isten Fia?” Ő így válaszolt: „...mostantól fogva ott ül majd az Emberfia Isten hatalma jobbján.” (Lk 22,67.70.69) E kérdések felkiáltójellel mondott hitvallásunkká lettek-e? Ámde csak azokra érvényes Pál e tanítása a feltámadásról és az elragadtatásról, akik hiszik: Úr Jézus, te vagy a Krisztus, és te vagy az Isten Fia! Akkor „maga az Úr fog alá szállni a mennyből, és először feltámadnak a Krisztusban elhunytak, azután mi, akik élünk, és megmaradunk, velük együtt elragadtatunk felhőkön az Úr fogadására a levegőbe, és így mindenkor az Úrral leszünk” (1Thessz 4,16–17). Kérjük őt: „aldott Jézus, (...) / Jőjj, és vígy át az örök életre, / Ahol örömben / Üdvözültekkel élünk a mennyben!” (EÉ 509,4) Úgy legyen!

■ GARAI ANDRÁS



A HÓNAP KÖNYVE

## Egyben a három, három az egyben

Három kisregény, három történet, egy a lényeg: milyen változást tud okozni a Krisztussal való találkozás? Bozóky Éva Szárnyasoltára három, a Krisztus utáni korai évtizedeket megidéző kisregényt tartalmaz. A magával ragadó stílusban megírt művek főszereplőinek választott bibliai és történelmi alakok már önmagukban garantálják: nem lehet majd letenni a könyvet.

Poncius Pilátus felesége, Claudia ihlette a triptichon első részét. Milyen lehetett a római helytartó hitvese, aki egy nyugtalan álom következtében ki mert állni egy halálra ítélt zsidóért? S vajon az örült római császárok idején élt első keresztények mi módon győzhették le üldözőiket? Az izgalmas fordulatokkal teli kisregény többek között ezekre a kérdésekre keresi a választ.

A második mű történelmi háttere sok olvasóban idézhet személyes élményeket, hiszen főszereplője, az öreg magyar bíró az „átkos”, az 1950-es évek vívódásait, erkölcsi kérdéseit éli újra kórházi betegágyán. Melyik a jobb: megalkudni az elnyomó hatalommal, életet mentve ezáltal, vagy – vállalva a retorziót – a személyes, belső béke érdekében szembezállni a zsarnoksággal? Az utolsó napjait élő bíró segítség reményében megidézi Sebastianust, vagyis Szent Sebestyént, tőle vár felmentést, mert he-

lyén maradt, hogy – ugyan igazságtalannul, de – enyhén ítélhessen.

A Szárnyasoltár befejező része Magdalába röpít minket, ahol a magdalai Mária – Bozóky Éva által elképzelt – életét élhetjük végig gyermekkorától időskoráig. A szerző bravúrosan szövi össze képzeletbeli történetét az evangéliumokban olvasható valósággal.

Mi alapján választja ki és hívja el a Megváltó a tanítványait? „Tűz éget, tűz hajszol, tűz sodor, lángoló híd visz hozzád, Uram. Semmi voltam, s irtalmad edényévé lettem. Magam sem tudom, hogyan? A te titkod ez is” – Magdalai Mária, aki drága olajjal kent meg Jézust, és aki az első között láthatta a Feltámadottat, kiválasztottként is kutatja a titkokat.

S hogy mit jelent keresztény testvéreként tekinteni egymásra? Claudia ezt

így fogalmazza meg: „De hát az Úr nem azért adja testvéreinket, hogy magunkhoz láncoljuk őket. Ideig adja, akit ad, hogy rajtunk keresztül formálódjék. Ha pedig megtettük, amit ránk bízott, máshová küldi a tanítványt. Valamikor sokat lázadtam és sírtam emiatt. Akkor még erősebb volt bennem az emberek szeretete, mint az, amit Jézus iránt éreztem. De rég tudom már, ha mindenképpent ő szerettem, nem érhet elviselhetetlen fájdalom. Testvérem van millió, s hogy mikor kit ad nekem, az őrá tartozik. Ha őt látom és szeretem mindenben, akkor szívem nem vergődik a távollevő miatt, hanem meglátja Isten arcát abban, aki éppen rászorul.”

A három kisregény eredetije az 1970–80-as évek fordulóján jelent meg először, majd egybe gyűjtve a Luther Kiadó 2003-ban adta ki őket.

■ BODA ZSUZSA



### A hónap könyve akció – december

Bozóky Éva: Szárnyasoltár

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Az evangélikus könyvesboltban történő vásárlás vagy közvetlenül a Luther Kiadótól való megrendelés esetén az adott hónapban 30%-os kedvezményben részesül.

http://bolt.lutheran.hu/ • E-mail: kiado@lutheran.hu  
Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

## Kedves Gyerekek!

GYERMEKVÁR



Rovatgazda: Boda Zsuzsa

► Mostani sorozatunk utolsó részéhez érkezünk. A Jézus példázataihoz kapcsolódó keresztrejtvények megfejtéseit összegyűjtve, egyben, összegyűjtve küldjétek el szerkesztőségünk címére (Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

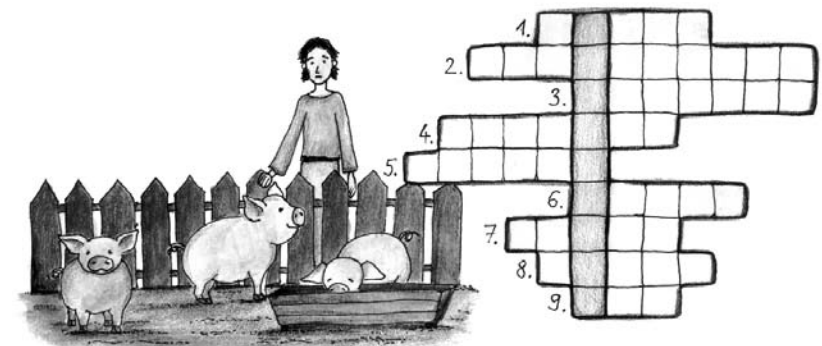
### 7. – A tékozló fiú

A megfejtéshez olvassátok el Lukács evangéliumának a 15. fejezetéből a 11. versből a 32. versig terjedő részt!

1. Mulat, más szóval.
2. Ebből szeretett volna lakomát készíteni a barátaival az idősebb testvér.
3. Elszőr, pazarol, más szóval.

4. Mivel nem volt pénze ételre, a fiú ...
5. Ennek a ráeső részét kapta meg a fiú.
6. Ezt csinálta az apa, amikor hazajött a fia.
7. Ebből készült az ünnepi lakoma.
8. Ilyen volt az idősebb testvér.
9. A sarut is ezen hordjuk.

Mi történik, ha valaki megbánja mindazt a rosszat, amit tett, újra imádkozik, és templomba jár?



RAIZ: JENES KATALIN

## Rendhagyó tanórák

Két különleges kulturális program, ha úgy tetszik, rendhagyó tanóra is színesítette az elmúlt héten a Deák Téri Evangélikus Gimnázium tanrendjét. November 24-én, hétfőn a Budapesti Operabarárt Egyesület Ifjú Operabarártok Köre látogatott a fővárosi intézménybe. *Fülöp Zsuzsanna* (szoprán), *Gémes Katalin* (mez-

vészcsapat 1996 óta viszi ily módon hához az operát. Evangélikus oktatási intézménybe most először látogattak.)

Két nappal később – *Babits* születésének százhuszonötödik évfordulóján – már a gimnázium, pontosabban annak TüKörSzin-pad nevű színjátszó köre volt a vendég előadó, méghozzá a Petőfi Iro-



Papageno szerepében Sárkány Kázmér (Mozart: Varázsfuvola)



Kávéházi hangulat a Petőfi Irodalmi Múzeumban

zoszoprán), *Sárkány Kázmér* (bariton), *Szvétek László* (basszus) és *Kaposi Gergely* (karmester) – *Komor Ágnes* hárfaművész kezdeményezésére és szervezésében, a Jedlik Ányos Gimnázium három diákjának közreműködésével – az evangélikus iskola tíz és tizenégy év közötti tanulóiban kívánt kedvet ébreszteni az opera iránt. Nemcsak népszerű Mozart-, Rossini- és Kodály-áriákat adtak elő, hanem a résztvevők játékos bevonásával néhány kulisszatitkot is lelepleztek. (A mű-

dalmi Múzeumban. A diáktársulat tagjai *Nyugat kávéház* című irodalmi összeállításokkal álltak (vagy inkább ültek) a Károlyi-palota dísztermének dobogójára. Egy-órás műsorukban – *Korompayné Sebestyén Nóra* tanárnő rendezésében, *Bence Gábor* zongorakísérete mellett – a száz éve indult folyóirat szerzőinek, így például *Ady Endrének*, *Karinthy Frigyesnek*, *Szabó Lőrincnek*, *Tóth Árpádnak* az írásaiból-költevényeiből „szemezgettek”.

■ VITÁLIS JUDIT felvételei

## ISTENTISZTELETI REND | 2008. december 7.

Advent 2. vasárnapja. Liturgikus szín: lila.

Lekció: Jak 5,7–11; Mal 3,1–7a. Alapige: Lk 13,6–9. Énekek: 142., 133.

**I., Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Károlyfalvy Zsolt; du. 6. Bence Imre; **II., Húvösvölgyi út 193., Fehé** de. 10. (úrv.) Zászkaliczky Péter; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 II. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv., családi) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Iványi Miklós; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstücker M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv., családi) Gerőfi Gyuláné; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. dr. (Tamás-mise) Varga Gyöngyi; **VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (családi) Pelikán András; de. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. (úrv.) Benkőczy Péter; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 10. (úrv., családi) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (úrv., vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Károlyfalvy Zsolt; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv., családi) Keczkó Pál; de. fél 12. (úrv.) Keczkó Szilvia; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Kende György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kende György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Bátorvicsky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv., családi) Börrönte Márta; **Cinkota, XVI., Baththyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Eszlényi Ákos; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Hulej Enikő; du. 5. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Hulej Enikő; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi (református templom)** de. fél 9. Lacknerné Puskás Sára.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

## Ősbemutató a hegyvidéki biblianapon



Pokorni Zoltán polgármester a pódiumbeszélgetésen részt vevő püspökök társaságában meggyújtja az adventi koszorú első gyertyáját

Adventi gyertyagyújtással zárult november 29-én az a biblianap, amelyet Budapest XII. kerületének önkormányzata szervezett Csörsz utcai művelődési központjában. A programokban gazdag hegyvidéki napon – egyebek mellett – bibliaismereti vetélkedő és egy pódiumbeszélgetés is méltán tartott számot sokak érdeklődésére. Ez utóbbin dr. Szabó István református, dr.

Udvardy György katolikus és dr. Fabiny Tamás evangélikus püspök osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel. A beszélgetést Szikora József, a Magyar Katolikus Újságírók Szövetségének elnöke moderálta.

Este 7 órakor került sor a Magyar Örökség Díjjal kitüntetett Evangélium Színház ősbemutatójára. Udvaros Béla rendező Tóth-Máthé Miklós Zsoltárok és

zsoldoskapitány című egyfelvonásos darabját állította színpadra. A *Lénárt László*, *Buzogány Márta*, *Mécs Károly* és *Varga György* által előadott műben a 16–17. században élt zsoldárfordító, nyelvtan- és szótáríró, *Szenci Molnár Albert* életébe nyerhettek bepillantást a nézők. (A továbbgondolásra készített, izgalmas darabra lapunkban visszatérünk.)

■ – BZS –

## Ihász Lajos emlékezete

► Száz éve hunyt el a Dunántúli Egyházkerület egykori felügyelője, **Ihász Lajos**, aki egyháztörténeti jelentőségét számtalan jótéteménye mellett leginkább végrendeletével alapozta meg. Ebben ugyanis – mintegy megkoronázva áldásos munkásságát – a kerületre hagyta háromezer holdas lőrintei birtokait.

Ihász Lajos nevezetes családok sarjaként 1850. június 12-én született a Veszprém megyei Hathalmon. Nagybátyja volt *Ihász Dániel* ezredes, *Kossuth* emigrációbeli társa, anyja révén pedig az egyik legősibb soproni famíliával, az *Artnerekkel* állt rokonságban.

Ajkai gyülekezeti felügyelőként kapcsolódott be 1882-ben az egyház munkájába. Szerepvállalásában a családi példa és a társadalmi rang vezette. Apja és egyik nagybátyja mint nagybirtokosok a bakonytamási gyülekezet felügyelőiként tevékenykedtek hosszú éveken át, s ezalatt jelentős anyagi és természetbeni támogatást nyújtottak nemcsak a helyi gyülekezetnek, hanem szülőhelyük, Nagydém evangélikus közösségének is. Ihász Lajos tehát azon az ösvényen indult, melyet felmenői tapostak ki, de jóval meghosszabbította útját.

Rövid élete folyamán felügyelőként az egyházigazgatás minden lépcsőfokát megjárta: gyülekezetben Ajkán és Bakonytamásiban, majd a Zalai Egyházmegyében. Legutoljára a Dunántúli Egyházkerület választotta meg felügyelőjének, miközben ugyanitt a szegény gyülekezetek segélyezését ellátó gyámintézet világi elnökéül is szolgált egyházát. Ekkoriban írta róla egy lelkész: „Ihászunk áldott lelkű, istenes ember. Sok kellene nekünk e fajtából.”

Az anyagiak terén megmutatózó áldozatkészségét először 1886-ban juttatta kifejezésre. Ekkor különféle egyházi célokra tett alapítványai elérték a kétezer forintot. (Megjegyzem, hogy 1894-ben a bakonytamási lelkész éves fizetése nyolcvenkét forint volt!) Felelősségérzetét és példás ügyszeretetét a gyakorlatban először a filoxeravész miatt elszegényedett zalai gyülekezetek segélyezésékor mutatta meg. Túl ezen sorra járta az elkeseredett szótól zajos falvakat, előadásokat tartott, lelket öntött a csüggedőkbe.

A gyámintézeti elnökségnek köszönhetően a kilencvenes évektől több külföldi kiküldetés lehetősége nyílt meg előtte. 1897 őszén részt vett és felszólalt a Gusztáv Adolf Egylet Berlinben tartott éves főgyűlésén. Sajnálatos, hogy beszámoló helyett itt védőbeszédet kellett tartania. Ebben az időszakban ugyanis erdélyi szász újságoktól Németországba átszivárgott rosszhiszemű álhírek mérgettek az egylet és a magyar gyámintézet viszonyát, azt állítva, hogy utóbbi a

támogatások odaitelésében etnikai alapokon részrehajló.

Az előzőekben vázolt munkásság fényében nem meglepő, hogy a korábbi egyházkerületi felügyelő, *Szentmártoni Radó Kálmán* halála után tartott választást 1899-ben Ihász nagy fölénnyel nyerte meg. (Negyvenhárom szavazattal kapott többet, mint a másik négy jelölt együttesen.) Sikerében azonban az erős kezű *Gyurácz Ferenc* püspöknek is jutott némi szerep, hiszen amellyel, hogy Ihász beleillett egyházszervezési koncepciójába, még mély barátság is fűzte hozzá. Gyakran tett látogatást birtokain, Lajosnap nem mulhatott el a részvétele nélkül. Első találkozásukra elvileg már 1865-ben sor kerülhetett, amikor Ihász hatodikos gimnazista, Gyurácz pedig végzős teológus volt Sopronban. 1874-ben a bonyhádi kerületi gyűlésen mindketten a Veszprémi Egyházmegye kül-

koronáért saját felelősségükre vásároltak meg egy szomszédos ingatlant, mert a fejlesztés úgy kívánta.

Ihász Lajosnak földbirtokai révén nyílt lehetősége ilyen mértékű adakozásokra. Kiváló gazdaként mintagazdaságokat hozott létre, melyek szakmaiságukkal és küllemükkel egyaránt a legelismertebb szavakra ragadtatták vendégeit. Tenyészmarháit az ezredéves kiállításokon kiállítási éremmel, terményeit az 1900. évi párizsi világi kiállítás aranyéremmel jutalmazták. A mezőgazdaság területén végzett munkája elismerésül a király a maga alapította *Ferenc József-rend* lovagkeresztjével tüntette ki.

Számára a legnagyobb elismerés mégsem az uralkodó, hanem *Jókai Mór* szájából hangzott el, aki egyik hathalmi látogatása idején búzavirágot ajándékozott volna unokahúgának, *Ihász Lajosné Jókay Etelkának*, de a házigazda rozstáblája oly tiszta volt, hogy a híres vendég csak tüzetes keresgélés után lelt néhány szálát. Ezek a látogatások valódi felüdülést jelentettek a második házasságának elfogadtatása miatt öröklődő idős írónak. „Nem tagadhatom, hogy a rokonaim iránti vonzalom nálam is eleven, s ahogy engemet nőmmel együtt Hathalmon az én mintaszerű előképem, Károly bátyám, az én kitűnő derék sógorom, Ihász Lajos és neje, legszeretettel méltóbb húgom, Etelka s a nők és jellem legtekintélyesebbike, Mari húgom, özv. Peti Józsefné, sőt a mi feledhetetlen Móricunk kedves fia, Miklóska fogadtak, az az én életem legkedvesebb emlékei közé tartozik” – írta egyik levelében.

1906-ban a bonyhádi egyházkerületi gyűlésen Ihász rámutatott a katolikus *bárárdi Baldácsy Antal* példájára, aki harminc évvel korábban nyolcezer holdas birtokot hagyott a protestáns egyházakra. Hallgatóságának ekkor még nem volt tudomása arról, hogy a példakövetésben magát állította első helyre 1903-ban elkészített végrendeletével. Beszédében van egy mondat, amely annak ismeretében válik lényegessé, hogy egészségi állapota miatt több gyűlésen már nem tudott részt venni: „Lélekemelő gondolat és boldogító tudat: mások szegénységén segítheti és nemes törekvéseik kivételéhez anyagi támogatással hozzájárulhatni.”

Ez volt az az elv, amely őt mindig vezette, s az említett körülmények alapján leszögezhetjük: ott, akkor ebben az egy mondatban tudatoson vagy akaratlanul, de szellemi végrendeletét is megfogalmazta. A következő két évben betegség és felgyógyulás váltotta egymást az életében rövid időszakokon belül, mígnem 1908. december 6. hajnalán Teremtője magához szólította mennyei hazájába. Emlékét ez év szeptember 20-a óta bronzrelief őrzi a bakonytamási evangélikus templomban.

■ NÉMETH TIBOR



# Környezetünk és az egészség

► Bizonyosan sokan hallottunk már arról, vagy akár tapasztaltuk is, hogy az emberiség – egyrészt növekvő létszámának, másrészt tevékenységének következtében – tönkreteszti környezetét, amely biztosíthatná a megfelelő életmódhoz szükséges feltételeket. Talán kevésbé hangsúlyozzuk azonban, hogy mindez közvetlen hatást gyakorol saját egészségi állapotunkra is.

A civilizált társadalom által átfórt környezet állandó alkalmazkodásra készíti az emberi szervezetet. Sok esetben előfordul, hogy mindennek hatására megbetegszünk, a szervezetbe bekerülő számos idegen, szintetikus anyag, valamint a megnövekedett terhelés és igénybevétel miatt kóros folyamatok indulnak el az emberi testben.

Egészségi állapotunkat a genetikusan meghatározott tényezőkön kívül a természeti, környezeti és a társadalmi-gazdasági tényezők is meghatározzák, valamint befolyásolják. Ilyen természeti, környezeti tényező például a levegő, a talaj, a víz, a földrajzi fekvés, az éghajlat, a sugárzás, a mezőgazdaság kemizációja és így tovább. A társadalmi-gazdasági faktorok közé pedig a foglalkozást, a munkakörülményeket, a kereseti és lakásvizonyokat, az életvitelt/életmódot, a táplálkozási (szintetikus és felszintetikus élelmiszerek fogyasztása) és ruházati szokásokat, a munkahelyi és családi környezetet, továbbá az olyan gazdasági tényezőket soroljuk, mint például a nemzeti jövedelem nagysága.

Az orvostudomány is felismerte a környezet egészségünkre gyakorolt hatását, és a megelőző orvostudomány két új ágaként létrejött az elméleti környezet-egészségtan és a gyakorlati környezet-egészségügy. Ezek célja megteremteni a környezet és az ember harmóniáját, a környezet egyidejű védelme mellett megelőzni az emberi egészség romlását.

A környezet-egészségügy témaköre az 1989-ben Frankfurtban rendezett első Környezet és egészség miniszteri konferencián emelkedett a nemzetközi politika szintjére. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által azóta is öt évente megrendezett tanácskozás a környezet-egészségügy témáinak politikai fontosságát is jelzi. A legutóbb, 2004-ben Budapesten tartott konferencia főtémája a gyermekek – beleértve a jövő generációk – környezet-egészségügyi védelme volt. Ők a társadalom legsebezhetőbb tagjaiként ki vannak szolgáltatva a környezetszennyezés, -károsítás egészségre gyakorolt hatásainak (például a gyermekek allergiáját sok esetben környezeti szennyezések okozzák).

Az emberi tevékenység környezetre gyakorolt negatív hatását jelzi, hogy nemzetközi felmérések szerint a halálozások 14–16 százalékát környezeti hatásokkal összefüggő megbetegedések okozzák. Emellett folyamatosan nő az allergiás, asztmás betegek száma is. A régóta ismert környezetszennyező tényezők mellett újak is megjelentek, amelyek hatása még nem teljesen ismert. A környezet-egészségügyi kutatások fejlesztése, kiterjesztése, a környezet és az egészség közötti komplex kapcsolatok, az ok-okozati összefüggések vizsgálata, elemzése tehát elengedhetetlen.

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL



Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla  
E-mail: ararat@lutheran.hu

Kiemelt kutatási területek a külső és belső téri levegőtisztaság és a légúti megbetegedések közötti kapcsolat, az ivóvízszennyezők és összetevőik hatásai, a toxikus és daganatkeltő vegyi anyagok hatásai, a hulladékok minősítésének szempontjai. Mindemellett nagyon keveset tudunk az embert együttesen érő környezeti tényezők egészségre gyakorolt hatásáról, ezért lényeges a kutatások során az integrált megközelítési mód.

Rendkívül fontos felismernünk, hogy tevékenységünkkel – értve ezen az egyes ember otthoni, háztartási, fogyasztási szokásait is – hatunk környezetünkre. Sajnálatos módon a legtöbb esetben ez a hatás környezetünk állapotának romlásához vezet, ami közvetve vagy akár közvetlen módon is saját egészségünkre hat vissza. A helyes, környezetet óvó-kímélő, egészséges életmód kialakítása az egész társadalom egyetértésével, közreműködésével kell, hogy megvalósuljon, emellett azonban az egyes emberek szintjén kellene a változtatásokat elkezdni. Kiemelt hangsúlyt kellene fektetni továbbá a gyermekek és a felnőttek környezetvédelmi oktatására és egészségnevelésére is.

■ NAGY KATA

## Tisztelt Olvasóink és Előfizetőink!

► Lapunk ezen számának első oldalán már olvashatták, hogy 2009-ben az *Evangelikus Élet* lapszámonként 250 forintba kerül majd. Ennek következtében az éves előfizetési díj 13 000 Ft, a féléves 6500 Ft, a negyedéves 3250 Ft, az egyhavi pedig 1085 Ft lesz.

### Előfizetői támogatási akció

Tisztában vagyunk azzal, hogy bizonyára most is lesznek, akik nem tudják vállalni a megnövekedő terheket. Ezért – ahogyan ezt tavaly is tettük – szeretnénk segíteni nekik abban, hogy mégis tovább olvashassák a lapot. Azt kérjük előfizetőinktől: ha módjuk van rá, akkor az előfizetési díjnál nagyobb összeget juttassanak el kiadónkhoz, hogy a befolyt összeggel támogatni tudjuk olyan olvasóink előfizetését, akik számára a megemelkedő díjak anyagi nehézségeket okoznak. Várjuk azok jelentkezését is, akik anyagi okok miatt kényszerülnének a lap előfizetésének lemondására.

Tavaly novemberben meghirdetett támogatási akciónk egyébként a vártnál is nagyobb sikert hozott. Az elmúlt egy évben háromszáz előfizetőtől kaptunk nagyobb összeget a szükségesnél; az összegyűlt támogatás valamivel több mint félmillió – 528 290 – forint volt. Ezúton is köszönjük ezt mindazoknak, akik fontosnak tartották, hogy támogatassák azokat, akik csak ily módon juthatnak hozzá rendszeresen lapunkhoz.

### Páratlan páros kedvezmény

Páratlan páros kedvezményünk keretében továbbra is jelentős kedvezménnyel hosszabbíthatja meg előfizetését, ha egy új előfizetőt toboroz az *Evangelikus Élet* olvasótáborába – ráadásul az új előfizető is kedvezményben részesül!

Ha Ön negyed évvel hosszabbítja meg előfizetését, akkor további egy hónapig ingyen kapja újságunkat. Dönthet ennél nagyobb időtartamú hosszabbítással mellett is, ez esetben arányosan nő az „ajándék hónapok” száma: féléves előfizetéshez két, háromnegyed éveshez három, egész éveshez pedig négy további hónap az ajándék. Az „ajándék hónapokat” természetesen akkor írjuk jóvá az Ön számára, amikor az Ön által megnevezett

személy ténylegesen előfizetett az *Evangelikus Életre*. Lapunk új előfizetői szintén előfizetésük időtartamának függvényében kapják majd további egy, két, három vagy négy hónapon át ingyenesen az *Evangelikus Életet*.

### További fontos és praktikus tudnivalók

- Előfizetőink aktuális előfizetésük lejártá előtt postai úton kapják meg a nevükre szóló előfizetési díjbekérő levelet. Előfizetésüket a levélhez mellékelt csekkszelvény felhasználásával újíthatják meg. (Ha nem kapnak csekket, az azt jelenti, hogy még nem járt le az előfizetésük. Amíg nem értesítjük Önöket, addig ne fizessenek be semmilyen összeget!)
- Lapunkban időnként más szervezetek (esetenként kiadók) is elhelyeznek csekkeket, de ezeken nem lehet az *Evangelikus Életre* előfizetni!
- Azon előfizetőink, akik bankon keresztül, havonkénti átutalási megbízással rendezik előfizetésüket, egyrészt egyeztessék munkatársunkkal, hogy hol tart az előfizetésük, másrészt a havonta átutalandó összeget ne felejték el 1085 forintra módosítani.

Ha a támogatási akcióval, a páratlan páros kedvezménnyel vagy saját előfizetésükkel kapcsolatban bármilyen kérdésük, észrevételük van, forduljanak bizalommal közvetlenül a szerkesztőséghez; munkatársunk, *Vitalis Judit* készséggel áll rendelkezésükre.

Az *Evangelikus Élet* szerkesztőségének elérhetőségei: 1085 Budapest, Üllői út 24. Telefon: 1/317-1108; 20/824-5519. Fax: 1/486-1195. Elektronikus leveleiket a [judit.vitalis@lutheran.hu](mailto:judit.vitalis@lutheran.hu) e-mail címre küldhetik el.

**Még mielőtt elfelejtenénk: azon előfizetőink között, akik 2009. január 6-án, vízkereszt ünnepén érvényes *Evangelikus Élet*-előfizetéssel rendelkeznek, sorsolást tartunk. A nyertes másodmagával térítésmentesen részt vehet a balatonszárszói *Evangelikus Konferencia- és Missziói Otthon 2009. május 29. – június 1-jei, pünkösti hosszú hétvégéjén!***

■ KENDEH K. PÉTER,  
a Luther Kiadó igazgatója

HIRDETÉS

Adventi egyházzenei áhítat lesz a faszori evangélikus templomban december 12-én, pénteken 18 órakor. *J. S. Bach 61. kantátája (Nun komm der Heiden Heiland)*, továbbá *Palestrina, Praetorius, Purcell, Schütz* és *Tallis* művei a Budapest-Faszori Evangélikus Egyházközség énekara (vezeti *Nováky Andrea*) és *Gálos Miklós* orgonista előadásában hangzanak el. Igé-hirdető: *Pelikán András* lelkész. A belépés díjmentes!

HIRDETÉS

### Meghívó – húszéves a Mevisz

A Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség (Mevisz) december 13-án, szombaton a Lágymányosi Ökumenikus Központban (117 Budapest, Magyar tudósok krt. 3.) ünnepli fennállásának huszadik évfordulóját; 10 órától ünnepi közgyűlésen, 18 órától pedig úrvacsorás istentiszteleten ad hálát az elmúlt két évtizedért. Igét hirdet a Mevisz lelkésze: *Pethő-Udvardi Andrea*. A nap folyamán kerül sor a Mevisz Bárka szakszportjának hagyományos karácsonyi együttlétére is. Szeretettel várjuk programjainkra! További információ: <http://www.mevisz.hu/>.

FIGYESSZEN ELŐ LAPUNKRA!



## Nyitottság és művészet

Oberfrank Pál vendégei voltunk a Pilinszky János irodalmi kávéházban

► A régi pesti kávéházak hangulatát idéző *Pilinszky János irodalmi kávéház* szeptember óta várja vendégeit. Rendszeresen láthatók-hallhatók benne színi előadások, koncertek, helyet ad könyvbemutatóknak, író-olvasó találkozóknak. A *Pilinszky Café* ötletgazdáját, *Oberfrank Pál* színművészt kérdeztük a vállalkozásról.

– Néhány éve megszületett már bennem a gondolat, hogy létre kellene hozni – nem is feltétlenül egy kávéházat, hanem – egy helyet, ahol arról beszélhetünk, hogy érdemes élni, van remény, van jövő. Létrehozni egy olyan helyet, ahol művészeti, irodalmi, szakrális esteket, találkozókat lehet szervezni. Ugyanis elkezdett nyugtalanítani, bosszantani, hogy nem lehetett már megtalálni azt a fajta szórakozást, kulturáltságot, igényességet, minőséget, amely inkább a valódi, örök értékekről beszél. Úgy látom, hogy szinte egyeduralmódóvá lett a budapesti kulturális életben egy elbizonytalanodott, mára jól láthatóan összezavarodott, nyomon követhetetlen, magát mégis meghatározónak mutató „megmondó” gondolkodás, melyet sokszor azok sem érznek gyökeresen magukénak, akik képviselik, vagy akik azt gondolják, hogy ez korszerű. Mégis idegesnek látszanak, és a belső béke, rend, a szeretet harmóniája nem érződik.

Azoknak az úgymond polgári vagy, ne adj’ Isten, keresztény, konzervatív érzelmű embereknek, akik úgy szeretnének szórakozni vagy színházba elmen-



A SZERZŐ FELVÉTELE

ni, hogy ne sértsék meg őket a hitükben vagy érzelmeikben, nehéz dolguk van. Értük jött létre a kávéház: a művészekért, akiknek van mondanivalójuk, és a

vendégeikért, akik a lelki feltöltődés lehetőségét keresik.

– A Városmisszió keretében több eseménynek is helyet adtak. Kimondottan keresztény programokat óhajtanak szervezni?

– Nem kizárólag. A hely elnevezése nem véletlen, hiszen *Pilinszky János* is – úgy gondolom – nyitott ember volt. Szeretnénk ezzel a fajta nyitottsággal működni. Célunk, hogy sokan eljőjenek, itt egymásra találjanak, párbeszédet folytassanak, és érezhessék: nincsenek egyedül gondolataikkal. Tehát nem célunk, hogy beszűkítsük a kávéházat, hogy valamiféle álságos keresztény attitűd legyen a sajátja.

– A kérdés indiszkrét, de rögvést megfordul az ember fejében: nem nehéz ebből megélni?

– De, főleg a jelenlegi gazdasági helyzetben. Úgyhogy most erről szó sincs. Viszont az ember egy kávéház üzemeltetőjeként is időről időre megtapasztalja, hogy nincsen egyedül; nemegyszer érezzük a fölülről való segítséget... Bízunk benne, hogy vesszük az akadályokat. A hely igen nagy, amit ki kell használni, és persze új ötleteink is vannak. Lehet, hogy hamarosan menzát is beindítunk.

– Színművészet és vendéglátóipar hogy jön össze?

– A művészet révén. Négyen, volt piarista diákok alapítottuk a *Pilinszky Café*-t, de én nem elsősorban tulajdonosa, hanem úgynevezett művészeti vezetője vagyok a kávéháznak. Egyrészt én találtam ki, hogy ezen a helyen legyen, másrészt a művészetek kapcsán kerülök a

képbe. Nem célom, hogy befejezzem a színészi pályafutásomat.

– Itt is fellép, ugyanakkor játszik máshol is?

– Igen, például a *Csak egy éjszakára* című darabot már többször bemutattuk itt is. De inkább a programok szervezésében, előkészítésében, megvalósulásában segídek, közben pedig rohangálok: próbálok a Karinthy Színházban, játszom a Vígszínházban, megyek a szinkronba, forgatok, reklámoz készítek...

– Lehet egyáltalán bírní ezt a tempót?...

– Nem bánám, ha „lecsillapodhatnék”. Arra törekszem elsősorban, hogy valahogy méltó módon lehessen élni, hogy ne kelljen ezt a feszült életet... Szeretném, ha megmaradhatnék annak, aki vagyok, és ne kelljen valamiféle görcsből vagy félelemből cselekedni, munkát vállalni, mint ahogyan ezt sokan mások teszik.

– Mivel töltene legszívesebben a szabad idejét?

– Olvasnék. Itt van a Biblia éve... Gondolom, nem én vagyok az egyetlen, aki úgy kezdte az évet, hogy el fogja olvasni a teljes Bibliát – már itt a tél... Szent Pál éve kapcsán egy korábbi ötletemet is meg szeretném valósítani. Felmerült bennem, hogy vajon Pál és Péter kapcsolatát mi jellemezte, mi játszódhatott le közöttük, hogyan mondaná el Péter, hogy mi történt vele azon az éjszakán, amikor megtagadta Jézust. Ezek óriási drámai dolgok. A színházzal mindezett közelebb vihetnénk az emberekhez. A megvalósításhoz azonban idő

kell, bele kell mélyedni, hosszasan foglalkozni kell vele.

– Partnerekre talál ehhez a vállalkozáshoz a mai magyar színházi életben?

– Sajnos azt kell mondanom, hogy manapság a színházi emberek nagy része nem akar a szakrális dolgokról tudomást venni, vagy arról, hogy van Isten. Nem foglalkoznak Jézus személyével, vagy hogy vannak-e csodák... Nem akarnak ezzel komolyan szembenézni, nyíltan nem teszik föl ezeket a kérdéseket, hanem inkább profanizálnak, és egy kis zsidó gyereknek tekintik Jézust, aki mindenféle dolgot mondott. Meg hát ez nem trendi manapság, sőt akadály lenne, karriergyártáshoz pedig ellenjavallott. Pedig tudom, hogy legbelül, ott mélyen, minden után, ott a szikra mindenki benn.

Persze az élet valóban nagyon nehéz és komoly dolog, és nem oldalra kell nézegetnünk, hanem felfelé. Ez a mi felelősségünk. Adni és segíteni. A végső pillanatban mindnyájan ott leszünk. Együtt. Egyébként a *Padlás* című musical foglalkozik a maga módján ezekkel a kérdésekkel, és lám, nem is lehet levenni a műsorról, mert az emberek vágnak erre, szeretnének erről hallani.

– Gondolja, hogy az itteni munkássága hatni fog a színésztársadalomra?

– Azt nem hiszem, azonban vannak olyan kollégáim, akik szívesen eljönnek ide. Nyilván ők is küzdenek, és „futják” a saját maguk életét.

■ SZEVEYÉNYI ÁGNES

# HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A Farkasréti ökumenikus esték következő alkalmán, december 8-án 18.30-kor dr. Bácskai Károly evangélikus teológiai tanár *Angyalok és démonok – Mítosz vagy valóság?* címmel tart előadást és vezet beszélgetést. Helyszín: evangélikus-református templom, Budapest XI., Németvölgyi út 138.

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén Taizé-ima és énekegyüttlét. A legközelebbi alkalom december 9-én, kedden 19 órakor lesz. Előtte 18.30-kor agapé (esti uzsonna). Információ: <http://gyertyajeny.lutheran.hu/>.

A kelenföldi Középkörben dr. Ittész András matematikus, a helyi gyülekezet felügyelője tart előadást *Egyházunk 1948-ban* címmel. Minden érdeklődőt szeretettel várunk december 12-én, péntek este 8-ra gyülekezetünk tanácstermébe, a Budapest XI. kerület, Bocskai út 10.-be. Középkörünk minden hónap második péntek estéjére szervez előadást és beszélgetést.

Adventi zenés áhítatok a zuglói evangélikus templomban csütörtökönként 18 órai kezdettel. December 18.: orgonazenés áhítat. Műsoron J. S. Bach, H. Purcell és Lehota Gábor művei. Közreműködik Telegi Miklós orgonaművész. A belépés díjtalan.

**HALÁLOZÁS**  
Mély fájdalommal, de Isten akaratában és az örök élet reményében megnyugodva tudatja a család, hogy az elmúlt hét szombatján elkísértük utolsó útjára dr. Tamási Mátyásné Kalavszky Olgát, Kalavszky Kálmán tatabányai, később szarvas-ótemplomi evangélikus lelkész leányát, aki majd négy évtizeden keresztül volt a szarvas-ótemplomi gyülekezet hűséges kántora, támogatója és segítője. Az élet sok próbája és keserősége sohasem tántorította el őt az Istennek és az embereknek tett szolgálatától.

**HIRDETÉS**  
Szeretettel meghívjuk december 12-én, pénteken 18 órakor a Deák Téri Evangélikus Gimnázium adventi jótékonyági hangversenyére a Deák téri evangélikus templomban (1052 Budapest, Deák Ferenc tér 4.). A koncerten a gimnázium tanulói, zenei együttese és vendégei muzsikálnak. A belépés díjtalan. A hangverseny után összegyűjtött adományokat a gimnázium javára fordítjuk.

**50 ÉVE HARANGÖNTÉS ÖRBÖTTYÁNBAN GOMBOS MIKLÓS aranykoszorús harangöntőmester**  
Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar terméket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.  
**Referencia: www.harangontes.hu.**  
Levél cím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 121.  
Tel.: 28/360-170; mobil: 30/948-9575.  
E-mail: gombosmi@harangontes.hu; gombosmi@invitel.hu.

## APRÓHIRDETÉS

Újpalotán 71 m<sup>2</sup>-es panellakás eladó. Irányár: 11,9 millió. Érd.: 20/534-1484.

A Hazatérés-kolumbáriumban, a Belvárosban urnafülkék vásárolhatók, részletfizetéssel is. Érd.: 1/312-1871 vagy 30/538-2428.

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorony legszebb díszje a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

# Új nap – új kegyelem

## Vasárnap

Istenben élünk, mozgunk és vagyunk. ApCsel 17,28a (Zsolt 139,16; Lk 21,25–33; Jak 5,7–8; Zsolt 68,1–19) Adventi lelkiülettel Krisztusra várunk. Rá, aki egészen közel hozza Istent. Aki által végre önmagunk lehetünk, mert benne megtaláljuk magunkat. Létünk gyökerei Istenben vannak, belőle táplálkozik minden élet. Rá várunk, Jézusra, hogy jöjjön már, őt kérjük, hogy maradjon bennünk és körülöttünk. Legyen kezdet és vég, mozdulat és megállás. Istenben lenni, lelkünkben őt megtalálni, hozzá visszatérni, adventi csendben benne és nála megpihenni. Istenben vagyunk, így mondja ő: „Azon a napon megtudjátok, hogy én az Atyámban vagyok, ti énbenem, én pedig tibenetek.” (Jn 14,20)

## Hétfő

Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő: megbocsátja bűneinket, és megtisztít minket minden gonoszságtól. 1Jn 1,9 (Zsolt 79,9; Zsid 6,9–12; Ézs 62,6–12) Jön Krisztus: a bűnököt megbocsátó, a bűnösön könyörülő, az elveszített megkereső, a gonoszságtól megtisztító. Advent várakozás a hű és igaz eljövételére. Hiába vesz körül külső fény, meleg, pompás ragyogás, az ünnepre nem leszünk készen, amíg meg nem valljuk, fel nem ismerjük őt, újtájból el nem gördítjük, le nem tesszük bűneinket, s azután amíg ő föl nem emel és el nem indít bennünket. Jézusra várunk, hogy belülről sugározzon a tiszta fény, a megbékélt lélek öröme.

## Kedd

Amit pedig szóltok vagy cselekesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek, hálát adva az Atya Istennek általa. Kol 3,17 (Vag 2,4; Jel 2,12–17; Ézs 63,7–16) „Azt a nevet adományozta neki, amely minden névnél nagyobb...” (Fil 2,9) A legszebb név e földön, amely a testté lett Igét jelöli; Jézust, a Krisztust várjuk adventi lelkiülettel. A szeretet és a megbocsátás, az egymásért való fáradás belülről fakadó vágyától lesz szép az év legszebb időszak! A vágyból tett lesz, ha az ő nevében járunk, s Lelkének munkája nyomán áldás lesz azon, amit eltervezünk.

## Szerda

Egy dadogó süketet vittek Jézushoz, és kérték, hogy tegye rá a kezét. Mk 7,32 (Zak 8,21; Jel 2,1–7; Ézs 63,17–64,3) Adventi lélekállapot: Krisztushoz menni és feltárni szegyenkezés nélkül mindazt, ami gyógyításra szorol. Rá várunk, mert nincs, aki segítsen legyőzni a félelmet, a dadogást, aki elvénne a süketéget, mikor megszólal az igazság, amikor hozzánk szól az ige. Emelt fővel járni, tiszta szavakkal szólani, élesen hallani – olyan jó lenne. S mennyire nem vagyunk még kész – de ő jön, és megszán, és ránk teszi a kezét. Igen, miránk is. Ha akad, aki hozzá visz... Adventi lélekállapotból fakadó tett ez is: a másikat Krisztushoz vinni.

## Csütörtök

Jézus így szólt: „Aki hozzám jön, hallja beszédeimet, és azok szerint cselekszik: megmutatom nektek, kihez hasonló. Hasonló ahhoz a házépítő emberhez, aki leásott, mélyre hatolt, és a kősziklára alapozott.” Lk 6,47–48 (Neh 2,20a; 2Kor 5,1–10; Ézs 64,4–11) Adventi feladat, hogy számba vegyük, meddig jutottunk, hol tartunk, mit építettünk, mit romboltunk. Magunkban, másban. Lehet-e újakezdeni? Hol rontottuk el? Már az alapozásnál? Még időben megjavítható: ha most hozzá megyünk, Krisztus szól, s igéje alap, igazság, kőszikla, bizonyosság. Advent: idő adatik, hogy halljunk, cselekedjünk, mélyre hatolva szilárdan alapozzunk.

## Péntek

Krisztus mondja: „Az én Atyám házában sok hajlék van.” Jn 14,2a (Zsolt 84,5; Lk 22,66–71; Ézs 65,1–16) Adventi élmény: az otthon melege, fénye, illata, csendje, harmóniája, a család közössége. A házban, amely az otthonunk. Ahol minden, ami csak van, örök-kevaló és biztos, ahol helyünk van, ahol szeretet vesz körül. Jézus azt ígérte, hogy helyet készít, s ahol ő van, mi is ott lehetünk vele. Krisztusra várunk, mert ő hozza el nekünk a meghittséget, az atyai házba csak általa találunk haza.

## Szombat

Uralma tertentől tengerig ér, és a folyamtól a föld végéig. Zak 9,10c (Lk 1,31,33; 1Thessz 4,13–18; Ézs 65,17–25) Krisztusra várunk, aki igazságban és békében uralkodik. Uralkodó – aki szolgálmi jött közeink, beteget gyógyítani, elesettet felemelni, sírót vigasztalni, elveszített megkeresni és legvégül életét áldozni. Királyunk érkezik hozzánk, aki igaz és diadalmas (Zak 9,9). Várva várt királyunk érkezésére való adventi készülődésünk legyen dőhozá méltó: komoly, bensőséges, őszinte, tiszta, átszellemült.

■ KÖHÁTI DÓRA

## HIRDETÉS

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) „Serkenj fel, aki aluszol!” – A magyar evangélikus ébredés kiemelkedő egyéniségei a 20. században című sorozatának keretében a következő havi alkalom december 11-én, csütörtökön lesz a józsefvárosi evangélikus gyülekezet templomában (1085 Budapest, Üllői út 24.). (Figyelem, helyszínváltozás!) Az alkalmon Csepregi Béla testvérünk életét és szolgálatát ismerhetjük meg közelebbről. Előadó: Fehér Károly nyugalmazott lelkész. Szeretettel hívjuk és várjuk minden testvérünket.

# VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból december 7-étől december 14-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p><b>15.30 / m2</b> ARCpoétika (25) Gryllus Vilmos gyermekdalain generációk nőttek fel. A közszolgálati televízió hosszú éveken keresztül sugározta <i>Levente Péterrel</i> készített műsorát, daloskönyvből is tévésorozat készült. Az 1969-ben létrehozott <i>Kalácska</i> együttessel a legnagyobb magyar költők verseit mondja el dalban, és világ-szerte terjeszti a magyar muzsikát. Testvérével, Gryllus Dániellel és Sebestyén Mártával tizenöt darabot lemezen is rögzített Dávid zsolnáiraiból. Pályáját mutatja be a Magyar Televízió portréfilmje.</p>	<p><b>10.10 / Filmmúzeum</b> Fabián Bálint találkozása Istennel (magyar játékfilm, 1980) (105) <b>12.25 / Duna II. Autonómia</b> A forradalomtól az Európai Unióig (magyar dokumentumfilm-sorozat, 2008) (26) <b>13.53 / Bartók rádió</b> A Biblia éve 2008, 100/79. rész Kocsár Miklós: Cantate Domino <b>15.45 / PAX</b> Az ötödik evangélium (útifilm) (60) <b>22.35 / Duna Tv</b> Érints meg a hangot! (német-angol dokumentumfilm, 2004) (99) <b>23.45 / m1</b> Akiket a pacsirta elkísér (fekete-fehér magyar dráma, 1959) (97)</p>	<p><b>11.15 / PAX</b> Örökké élet, örök élet (ismeretterjesztő film) (40) <b>13.53 / Bartók rádió</b> A Biblia éve 2008 100/80. rész Bruckner: Ave Maria (motetta) <b>16.10 / m2</b> A mohácsi özvegy (magyar ismeretterjesztő film, 2007) (64) <b>16.35 / PAX</b> Egyházzenei áhítat – Bonyhád A Zákueus Médiacentrum műsora <b>17.00 / Viasat History</b> A kereszt művészete (angol dokumentumfilm, 2007) <b>22.40 / m1</b> Az utókor ítélete Varnus Xavér komolyzenei műsora</p>	<p><b>13.25 / m2</b> Négyezer nap (magyar dokumentumfilm-sorozat) Az első színház, az első vasút, az első híd <b>13.30 / Kossuth rádió</b> „Tebenned bízunk eleitől fogva...” A református egyház felőrája <b>13.53 / Bartók rádió</b> A Biblia éve 2008 100/81. rész Sztavroszkij: Pater noster Liszt Ferenc: Pater noster <b>14.30 / m2</b> Európa kék szalagja, a Duna (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2000) (26) Szabad folyók, szabad emberek <b>18.50 / PAX</b> Raffay Sándor (magyar dokumentumfilm, 2007) (36)</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p><b>9.25 / m2</b> Magyarország nemzeti parkjai (magyar ismeretterjesztő filmsorozat) (25) A gyöngyszem: az Aggteleki Nemzeti Park <b>9.45 / HBO</b> Végtelen hit (amerikai filmdráma, 2006) (111) <b>15.20 / Duna Tv</b> Életek bajnokai (magyar dokumentumfilm, 2008) (22) <b>20.00 / Duna Tv</b> Békés békétlenek (magyar dokumentumfilm, 2008) (97) <b>22.10 / PAX</b> Az anyaméh gyümölcse jutalom (családtervező sorozat) (50) <b>23.15 / Duna II. Autonómia</b> Kikötő (kulturális magazin)</p>	<p><b>11.15 / M. Katolikus Rádió</b> Musica Sacra Gitáros egyházzene Magyarországon <b>12.10 / Zone Europa</b> A fegyverszünet (olasz-francia-német-svájci film-dráma, 1997) (125) <b>16.30 / PAX</b> Székelyföldi vártemplomok (dokumentumfilm-sorozat) (27) <b>21.20 / m1</b> Beugró (szituációs játék) <b>21.20 / Duna II. Autonómia</b> Veronika kettős élete (francia-lengyel filmdráma, 1991) (95) <b>22.00 / m2</b> A fiúk nem sírnak (amerikai filmdráma, 1999) (118) <b>22.50 / m1</b> Múlt-kor (történelmi magazin)</p>	<p><b>11.05 / m2</b> Út a zenéhez Bogányi Gergely műsora <b>12.05 / Duna Tv</b> Isten kezében (26) Szent Pál apostol élete és üzenete <b>13.51 / Bartók rádió</b> A Biblia éve 2008 <b>15.10 / Duna Tv</b> Szerzetesrendek Magyarországon – A pálosok (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2005) (29) Középkor <b>20.00 / Duna Tv</b> A Hídember (magyar történelmi film, 2002) (145) <b>22.35 / Duna Tv</b> Hotel Ruanda (amerikai-angol-olasz-dél-afrikai filmdráma, 2004) (121)</p>	<p><b>8.00 / Civil rádió</b> Gospelvasárnap (keresztény zenei műsor) <b>9.45 / m1</b> Református magazin <b>10.04 / Kossuth rádió</b> Református istentisztelet közvetítése Debrecenből Igét hirdet Bölcskei Gusztáv püspök. <b>10.35 / Duna Tv</b> Advent Csikcsobotfalván és Munkácsan (magyar dokumentumfilm-sorozat, 2008) (30) <b>12.10 / Duna Tv</b> Élő egyház (vallási híradó) (26) <b>22.35 / Duna Tv</b> A csend hangjai (német-svájci-francia dokumentumfilm, 2005) (126)</p>

# Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: [evelet@lutheran.hu](mailto:evelet@lutheran.hu)  
EvÉlet on-line: [www.evelet.hu](http://www.evelet.hu)  
Hirdetésfelvétel: [hirdetes@evelet.hu](mailto:hirdetes@evelet.hu)

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24.  
Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.  
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa  
(zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitalis Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – ÉnekKincsTár (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Köhát Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Vég helyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó ([kiado@lutheran.hu](mailto:kiado@lutheran.hu))  
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Egri Nyomda Kft.  
3300 Eger, Vincellérskola u. 3.  
Felelős vezető: Kopka Viktor vezérigazgató

Árusítója a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK)  
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2585 Ft, fél évre 5170 Ft, egy évre 10 340 Ft, európai országba egy évre 35 100 Ft (137,5 euró), egyéb külföldi országba egy évre 41 000 Ft (161 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az [evelet@lutheran.hu](mailto:evelet@lutheran.hu), a hirdetéseket a [hirdetes@evelet.hu](mailto:hirdetes@evelet.hu) címre várjuk.

